

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

Licht op... Is
vaccineren de
oplossing?

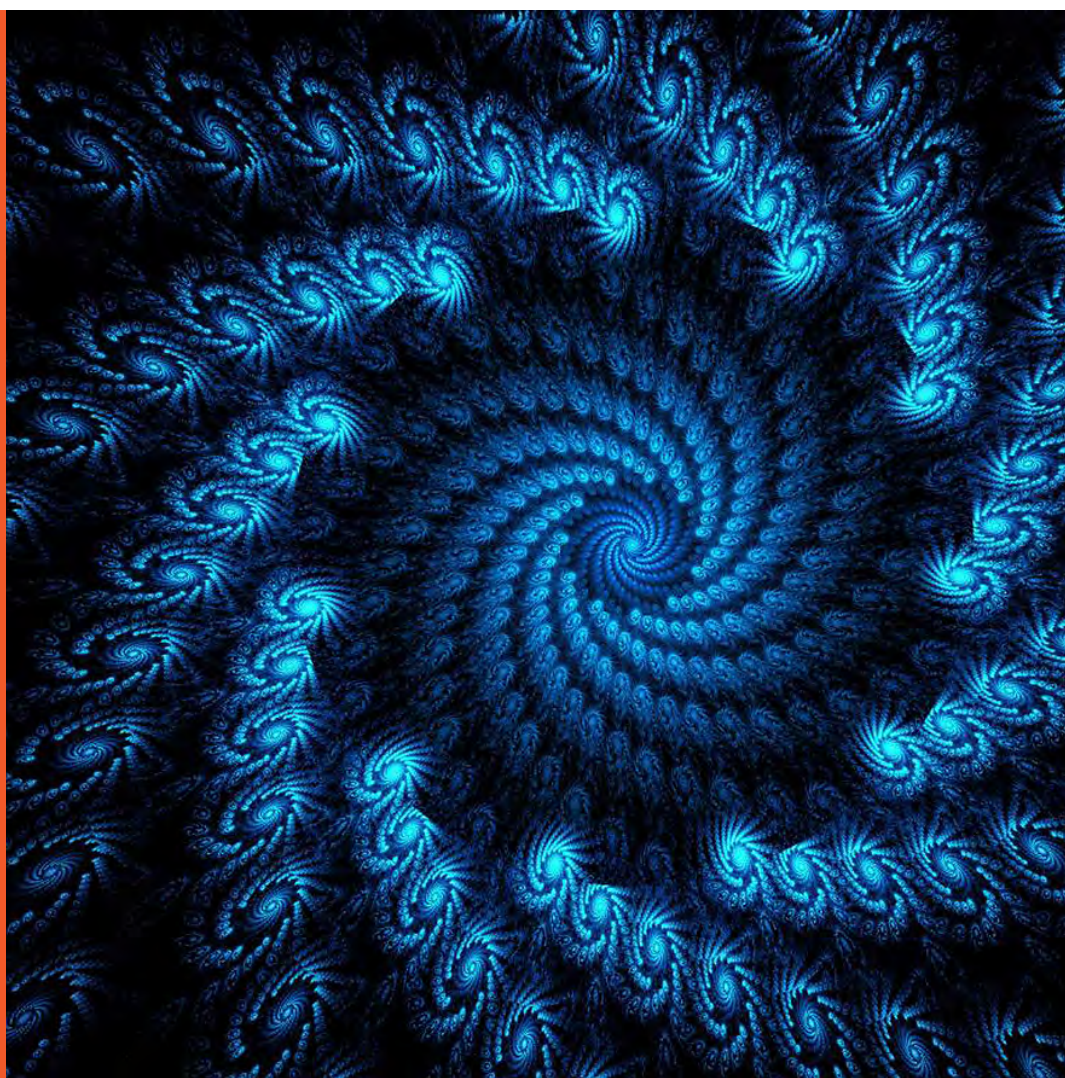
Emanatie in de
wereldliteratuur

Meditatie in het licht
van mededogen

*Esoterische
Instructies 1 en 2*

Heeft de mens een
magnetisch zintuig?

Donald Hoffman:
wetenschapper
die uitgaat van
bewustzijn

Licht op ...

Is vaccineren de oplossing?

p. 174

Vaccineren is bedoeld om de huidige pandemie in te dammen. Maar hoe voorkom je pandemieën? Daarop kunnen we een helder, concreet antwoord geven.

Herman C. Vermeulen

Emanatie in de wereldliteratuur

p. 176

Er is een leer die op logische wijze verklaart hoe alles geworden is tot wat het is. Een leer die ook perspectief biedt en laat zien dat het leven zin heeft.

Barend Voorham

Meditatie in het licht van mededogen

Van stress naar Zen deel 4

p. 183

Deel 4 van een serie artikelen 'Van stress naar Zen', waarin een aantal sleutels wordt aangereikt om beter met stress om te gaan, zelfs te voorkomen en wellicht ook anderen hierbij te helpen.

Erwin Bomas

Esoterische Instructies 1 en 2 van G. de Purucker

p. 192

De vernieuwde heruitgave van de twaalfdelige serie *Esoteric Teachings* van G. de Purucker is compleet. Vernieuwd, omdat ze volledig gelijk gemaakt zijn aan de originele, door G. de Purucker geaccordeerde teksten. We zullen deze serie in de komende *Lucifers* bespreken, waarbij we telkens twee deeltjes uitlichten. Te beginnen met deel één en twee: *The Esoteric Path: its Nature and its Tests* en *The Esoteric or Oriental School: Steps in the Initiatory Cycle*.

Bouke van den Noort

Illustratie van een passage uit de Avatamsaka Sūtra.

Theosofie in de Natuur Heeft de mens een magnetisch zintuig?

p. 196

Heeft de mens een magnetisch zintuig, net als sommige dieren? Op basis van de theosofische kennis over de aard en werking van bewustzijn, gecombineerd met enkele interessante resultaten van recent onderzoek, komen we een stap dichterbij een beantwoording.

Henk Bezemer

Donald Hoffman: een wetenschapper die openlijk uitgaat van bewustzijn als grondslag

p. 199

Er zijn tot nu toe weinig onderzoekers die onder vakgenoten openlijk pleiten voor bewustzijn als kracht in de natuur. Donald D. Hoffman is zo'n wetenschapper. Zijn ideeën verdienen het om te worden vergeleken met de Theosofia.

Henk Bezemer

Uw vragen

203

- » Continenten tijdens de Atlantische ontwikkelingsfase
- » Wat is universele taal?

Licht op ...

Is vaccineren de oplossing?

De vraag of u zich wel of niet moet laten vaccineren is een zeer persoonlijke vraag, waar we nu niet op in willen gaan. Dit hebben we al een aantal keren gedaan in voorgaande nummers van *Lucifer, de Lichtbrenger*.⁽¹⁾ De vraag in deze 'Licht op ...' is: is vaccineren de oplossing of op zijn best een tijdelijke remedie? Is het niet slechts een direct reageren op een probleem? Moet er niet veel meer naar blijvende oplossingen gezocht worden?

Virale epidemieën zijn niet alleen van deze tijd. Door de geschiedenis heen hebben we zeer grote virale en niet-virale pandemieën gezien. Denk aan de 20e-eeuwse Spaanse griep en aan de pest in de middeleeuwen en ten tijde van Isaac Newton. Terzijde opgemerkt: Newton's isolatieperiode door de pest was zijn meest vruchtbare periode. Hij heeft toen de meest belangrijke ontdekkingen in zijn leven gedaan.

Wat is de oorzaak van deze epidemieën?

Is het niet beter om te kijken wat de oorzaak van deze steeds terugkerende epidemieën is? Is er een verband aan te wijzen? Heeft het te maken met onze leefwijze, en zijn deze epidemieën, net als de vele milieuproblemen die we kennen, daar een direct gevolg van?

Onze huidige levenswijze is erop gebaseerd dat we voortdurend grenzen verleggen: in ons voedselgebruik, ons energiegebruik, het bijna onbeperkte reizen dat we kunnen doen. En datzelfde, daaruit voortkomende leefgedrag hebben we ten opzichte van het dierenrijk en de daarin aanwezige ziekteverwekkers.

De steeds maar stijgende vraag naar voedsel – niet naar basisvoedsel maar vooral naar de luxeproducten – vereist intensieve arbeid en energie. Om aan deze stijging te voldoen, worden er allerlei methodes bedacht om de productie op te voeren, vooral door te intensiveren. En dit kan niet zonder gevolgen blijven. We hebben wat dit betreft in de laatste jaren al verschillende waarschuwingen gehad.

Het gevolg van deze intensiverende werkwijze is, dat de natuurlijke isolatie tussen mens en dier er nauwelijks meer is. Dat brengt het risico van een pandemie met zich mee, mede omdat wij er zelf voor zorgen dat virussen zich veel sneller over de wereld verplaatsen. Niet alleen door het gemak waarmee wij van de ene zijde van de aarde naar de andere vliegen, zonder erover na te denken dat we daardoor allerlei wezens, zichtbaar en onzichtbaar voor ons, meenemen. Maar ook door internationale transporten. Om een eenvoudig voorbeeld te noemen: via ballastwater in tankschepen, dat wordt ingenomen in havens van tropische landen en weer wordt gelost in Europese havens, worden exotische waterdieren meegenomen. Tegelijk vliegen er muggen mee en importeren we bacteriën en virussen.

Vele van de geïmporteerde wezens hebben geen natuurlijke vijand in het aankomstland en kunnen daar dan in aantal ongelimiteerd groeien.

Wat is de beste aanpak?

Het bovenstaande laat duidelijk de oorzaken en hun gevolgen zien. Er is niets mysterieus aan uitbraken van virale infecties. Het *COVID Action Platform* van *The World Economic Forum* laat met keiharde feiten zien dat het een heel logisch oorzaak-en-gevolgverhaal is.⁽²⁾ Op hun website vond ik een stelling die

mij zeer aansprak: “Prevention is better than reaction”, vertaald, “Voorkomen is beter dan genezen.” U zou kunnen stellen dat vaccineren ook onder het begrip voorkomen valt. Maar wie hun publicaties leest, komt interessante informatie tegen die op heel iets anders wijst. De inschatting is dat er 1,7 miljoen onontdekte virussen zijn bij zoogdieren en vogels, en dat daarvan ruim 800.000 de sprong van dier naar mens kunnen maken. Nu zullen van deze 800.000 niet alle even besmettelijk of dodelijk zijn, maar het laat wel zien dat het ontwikkelen van evenzovele vaccins niet mogelijk is. En dan nemen we nog niet eens het proces mee dat virussen muteren, zich voortdurend aanpassen. De oplossing is daarom het aannemen van een andere leefwijze, een mentaliteitsverandering waardoor er meer afstand, meer onderlinge isolatie komt tussen mens en dier.

Oplossingen

Het *COVID Action Platform* zegt dat we, in plaats van pandemie-uitbraken aan te pakken nadat ze zich hebben voorgedaan, nu moeten optreden om ze te voorkomen. Hoe? Door grotere inspanningen te leveren voor het in stand houden van de natuur, door een einde te maken aan de overexploitatie van de hulpbronnen van de aarde. De handel in en de consumptie van wilde dieren zijn wereldwijd een belangrijk risico voor toekomstige pandemieën.

Al vele jaren weten we dat griepvirussen in bepaalde delen van de wereld ontstaan. Wat is er zo moeilijk aan om daar op locatie betere hygiënische maatregelen te treffen, zodat deze uitbraken in de bron worden aangepakt en zich niet meer kunnen verspreiden? Met enkele eenvoudige maatregelen is veel leed te voorkomen. Het grootste probleem is dat ze veel weerstand oproepen, omdat we onze gewoonten zien als een verworven vrijheid die we niet meer willen opgeven — maar waarvoor we ook niet de prijs wensen te betalen.

Een betere en vooral gezondere samenleving gaat gepaard met zelfdiscipline, bescheidenheid: precies de uitdaging waar de huidige en voorgaande lock-down ons voor hebben geplaatst. En dan hebben we nog niet eens gesproken over mentale epidemieën: deze brengen vele malen meer slachtoffers teweeg. Denkt u aan oorlogen en discriminatie, die alle hun oorsprong vinden in een negatief beeld dat we van elkaar opbouwen en waar we zelf in gaan geloven en naar handelen.

Als we het bovenstaande begrepen hebben, kunnen we concluderen dat ook de COVID-19 epidemie veroorzaakt is door een mentaal proces, namelijk dat van ‘the sky is the limit’. In de komende periode, waarin we gedwongen zijn om ons minder te verplaatsen, blijft er ruim tijd over om ons over deze gedachten te bezinnen.

Wij wensen u allen een spirituele terugkeer van het licht, en een vruchtbaar nieuw jaar toe.

Herman C. Vermeulen

Referenties

1. Het onderwerp werd kort behandeld in het themanummer ‘Leren van de pandemie’, *Lucifer, de Lichtbrenger* nummer 2, april 2020, blz. 48.
Meer uitgebreid in: B. Voorham, ‘De vermeende veiligheid van vaccinatie’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 5, september/oktober 1988, blz. 156-166.
Vier vragen over inenten en epidemieën, *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 29, februari 2007, nummer 1. Rubriek: Uw vragen, blz. 30-31.
Alle artikelen kunnen worden aangevraagd bij de redactiesecretaris.
 2. Zie www.weforum.org/platforms/covid-action-platform.
-

Emanatie in de wereldliteratuur

Kerngedachten

- » Het substantie-bewustzijns-principe is de eeuwige en grenzenloze grondslag van alles wat bestaat.
- » In die grenzenloze grondslag ontstaat een 'trilling': een monade maakt zich op om zich weer te manifesteren.
- » Die trilling – de monade – doet uit zichzelf iets voortkomen, waartoe andere, minder ver ontwikkelde monaden worden aangetrokken. Zo ontstaat een hiërarchisch samenwerkingsverband van monaden waarbij elk ervaringen kan opdoen.

Onze huidige samenleving schijnt maar twee antwoorden te kennen op de vraag hoe de wereld ontstaan is: óf de wereld is door een oppermachtig wezen of oppermachtige wezens geschapen, óf er is geen duidelijk plan, maar alles is ontstaan door verder toevallige, zinloze, mechanische processen.

Er is echter een ander antwoord, dat veel logischer is en zin aan het leven geeft: emanatie. Een leer die in vrijwel alle religieuze en filosofische geschriften in de oudheid is te vinden.

Misschien is het wel de meest essentiële vraag die de mens zich kan stellen: waar komen we vandaan? Wat is de oorsprong van de kosmos, van de triljarden sterren, de ontelbare melkwegstelsels? Waar komt leven vandaan? We lanceren raketten naar planeten en planetoïden in de hoop sporen van leven te vinden. Maar weten we eigenlijk wat we zoeken en hoe we dat moeten doen?

De vraag waar leven vandaan komt, suggereert dat het inderdaad ergens vandaan moet zijn gekomen. Dat het een begin heeft. Hier stuiten we al op de eerste vooringenomenheid, want waarom zou het een begin gehad moeten hebben?

In de godsdienst wordt gesproken over 'schepping', waarmee dan bedoeld wordt dat de kosmos en het leven gemaakt zouden zijn. Maar waaruit zijn ze gemaakt? En wie of wat heeft de schepper gemaakt? Kan iets uit het niets gemaakt worden, zo-

als de dogmatische monotheïstische godsdiensten beweren?

Het idee dat leven en de kosmos een begin hebben gehad is eigenlijk vrij nieuw; het is ontstaan door de opkomst van deze monotheïstische godsdiensten. Verschillende 'scheppingsmythen' van oude religies daarentegen gingen ervan uit dat het ontstaan van de wereld een verschijnen is van iets wat al bestond. Het was er al, maar onwaarneembaar. Het komt tot aanzijn.

Grenzenloze Oceaan

De achtergrond van al die scheppingsmythen is dat alles altijd bestaan heeft en alles altijd zal blijven bestaan. Dit is een concept dat heel moeilijk voorstelbaar is, zeker voor de mens met een westerse opvoeding, die van kinds af aan vertrouwd is met het idee van het begin en het einde van het leven.

Stel je daarentegen een grenzenloze

Oceaan van Zijn voor. Nergens is er een kust. Nergens is er een bodem of oppervlakte. Er is alleen water.

Die Oceaan stelt Leven voor. Hij bestaat niet uit de materie waarmee wij vertrouwd zijn. Hij is opgetrokken uit wat je het substantie-bewustzijns-beginsel kunt noemen: levende materie of materieel leven. Het is geest en stof als één homogeen geheel. Niettemin komt alles wat we kennen voort uit, ja, is die Oceaan. Er zitten oneindige aantallen 'ingrediënten' in. Al die ingrediënten, elke druppel, ja, elk molecuul is een leven.

Die Oceaan is de Absolute Werkelijkheid of grenzenloze RUIMTE, maar ook dit zijn maar woorden die pogen iets van een beeld van de onbevattelijkheid van het Leven *per se* op te roepen.

Welnu, in die grenzenloze RUIMTE gebeurt op gezette tijden iets. Er vindt een proces plaats. Iets roert zich in die Oceaan. Van binnenuit ontwaakt iets.

Er zijn geen woorden in onze moderne talen die dit proces adequaat kunnen weergeven. Elk woord is een metafoor, een beeld, dat nooit exact beschrijft wat er plaatsvindt. We hebben echter geen ander middel dan de taal om althans iets van dat majestueuze proces weer te geven.

Laten we daarom dat relatief eerste begin een trilling noemen. Er zijn altijd trillingen geweest en ze zullen er altijd zijn. Vandaar dat we nadrukkelijk spreken over de relatief eerste trilling. Het kan nooit een absoluut eerste beginpunt zijn. Er kunnen geen absolute begin- of eindpunten bestaan in de grenzenloosheid. De trilling die ontstaat, is daarom het gevolg van een eerdere trilling die weer tot rust is gekomen. Het is het cyclische proces van activiteit en passiviteit. Dus elk begin is een opnieuw beginnen. Elke rimpeling in de Oceaan is het opnieuw verschijnen van een wereld, een kosmos, een wezen. Daar begint het proces van emanatie.

Monaden

Die trilling als zodanig is geen emanatie. Emanatie betekent letterlijk: uitvloeijing, uitstroming of uitstorting. Waar zou die trilling uit voort moeten vloeien? Die trilling is een punt, een draaikolk van en in die grenzenloze Oceaan. Ze is niets anders dan een rimpeling. Je zou die trilling ook een reflectie of een stralende druppel

kunnen noemen: de waterdruppel die de gehele Oceaan weerspiegelt. Daarom is in haar kern die rimpeling even grenzenloos als de Oceaan van Grenzenloosheid waar ze deel van uitmaakt.

Wie onbevooroordeeld een studie maakt van de verschillende religieuze geschriften van de wereldliteratuur bemerkt dat die trilling verschillende namen heeft gekregen. Pythagoras en anderen spraken over een monade. In hinduïstische geschriften vind je termen als Ātman en Paramātmān. Je zou het een Vonk van de Oneindigheid kunnen noemen of een Geestelijk Zaad. Namen zijn echter niet belangrijk. Er zijn lijvige boeken volgeschreven over de precieze betekenis van die verschillende namen, die op zich heel leerzaam kunnen zijn, omdat ze ons blikveld verruimen. Maar in diepste essentie kunnen we die eerste trilling nooit volledig begrijpen, omdat ze in essentie grenzenloos is.

Emanatie

Het proces dat plaats gaat vinden als in de Oceaan is geroerd en de rimpeling is ontstaan, is wat we emanatie noemen. Hoe moet je je dat voorstellen?

De monade, die geestelijke essentie – of welke naam je ook aan die rimpeling wilt geven – doet uit zichzelf iets voortkomen, iets wat zich zal ontwikkelen tot een kosmos: een stroom van kleinere rimpelingen, kleinere golven die niet buiten de eerste golf staan, maar er de meer uiterlijke delen van vormen; golfjes binnen een golf. De

metafoor die we daarbij vaak gebruiken, is dat iets voortvloeit – emaneert – uit de monade. Het is die uitvloeiende stroom die als het ware nog meer roering brengt in de grenzenloze Zee van ZIJN. Het roept nog meer andere, kleinere rimpelingen op, sub-stroompjes.

De Bron-monade of de eerste trilling is verbonden met andere monaden uit de Oceaan: monaden die minder van de grenzenloze potenties van de oneindige mogelijkheden uitdrukken. We zeggen dan dat die monaden minder ver ontwikkeld zijn, minder van de mogelijkheden uit zichzelf 'uitgewikkeld' hebben. In hun essentie zijn monaden weliswaar identiek aan elkaar. Ze zijn alle weerspiegelingen van de grenzenloosheid. Ze verschillen alleen in de mate waarin ze hun inherente krachten en

vermogens 'uitgepakt' hebben.

Om een andere metafoor te gebruiken: de monade doet uit zichzelf een elektrische stroom voortkomen, die in de Oceaan een elektrisch veld opwekt, waartoe andere, minder ver ontwikkelde monaden – die uiteraard evenzeer deel uitmaken van diezelfde Oceaan – aangetrokken worden. Aldus wordt in een samenwerkingsproces een voertuig opgebouwd. Dat voertuig is niet de monade zelf – de 'eerste' rimpeling in de Oceaan – maar de talloze andere monaden die zich rond die stroom gegroepeerd hebben. Dit wordt wel voorgesteld alsof die minder ver ontwikkelde monaden uit de 'eerste monade' zijn geëmaneerd, voortgevloeid. Maar ook dat 'voortvloeien uit' moet je niet letterlijk zien alsof één wezen andere wezens zou kunnen creëren; het is beeldspraak. De minder ver ontwikkelde monaden horen wel bij de 'bron', de 'hoofdmonade', omdat ze een overeenkomstige affiniteit hebben. Ze hebben namelijk al talloze keren met die 'hoofdmonade' samengewerkt in vorige bestaansperioden, toen er ook een rimpeling in de Oceaan was ontstaan. Hoe groter de overeenkomstige karakteristiek is, des te nauwer de samenwerking is met de monade die de troebeling in de Oceaan veroorzaakte. Aldus maakt de 'hoofdmonade' met behulp van ontelbare andere monaden een voertuig – een ziel of brandpunt van bewustzijn noemen we dat wel – waarmee hij ervaringen kan opdoen en daardoor kan groeien in bewustzijn. Dat wil zeggen dat hij tot een grotere kennis en groter besef kan komen van die oeverloze Oceaan waarin hij een rimpeling is.

Hiërarchieën

Nu heeft de Oceaan van het Leven vele gelaagdheden. Er zijn, met andere woorden, vele 'afdelingen' die weliswaar uit hetzelfde water bestaan, maar alle in een andere toestand verkeren, precies zoals ijs, vloeibaar water en waterdamp uit dezelfde H₂O-moleculen bestaan, maar van elkaar verschillen in toestand.

Het eerste voertuig – de eerste ziel – dat de monade vormt, is het edelst. Wij noemen het goddelijk. Het heeft het grootste bereik van bewustzijn. Ook dat voertuig roert in de Oceaan, of, om dezelfde beeldspraak als hiervoor te gebruiken, doet uit zichzelf een stroom voortkomen, die een 'elektrisch veld' opwekt, waardoor andere monaden aangetrokken worden die een overeenkomstige karakteristiek hebben. Zo'n voertuig-ziel functioneert zoals een transformator die de elektrische stroom naar een andere spanning transformeert.

Je moet je goed realiseren dat al die monaden deel uit-

maken van dezelfde Oceaan en er dus altijd geweest zijn. Aldus wordt op dat gebied – laten we het het geestelijke gebied noemen – ook een voertuig-ziel gevormd, die ook als een transformator functioneert. Daarna 'daalt' de stroom nog verder af, en op gelijke wijze wordt in die sfeer van de Oceaan die we het denkgebied kunnen noemen, iets tot activiteit geprikkeld en wordt er een voertuig-ziel gevormd: een voertuig-ziel met weer een iets minder groot bewustzijnsbereik. En ook die voertuig-ziel brengt de Oceaan op een nog iets 'lager' gebied in beroering en op gelijke wijze wordt een 'dierlijke ziel' gevormd, en het relatieve rust- of eindpunt is die wereld – dat segment van de Oceaan – die wij de fysieke wereld noemen: de wereld die wij mensen, levende op deze planeet Aarde, met onze zintuigen kunnen waarnemen.

Het is dus door het proces van emanatie dat een hiërarchie van leven ontstaat, waarbij de verder ontwikkelde wezens de basis zijn voor de minder ver ontwikkelde. Niet in de zin dat ze die andere geschapen hebben, maar dat ze door hun aanwezige activiteit iets laten uitstromen, een bepaald veld uitstralen, waardoor slapende monaden – alle deel uitmakend van dezelfde Oceaan – gewekt worden.

Religies en mythen

Wie zich min of meer dit grootse emanatieproces kan voorstellen, zal in de religieuze wereldliteratuur vrij gemakkelijk dit beeld terugvinden, hoewel de metaforen die gebruikt werden vaak verschillen en de helderheid niet altijd even groot was. Alle zogenaamde scheppingsverhalen – of je die nu neemt van India, Afrika, de oude Grieken, Egyptenaren, of de oude mythen van de oorspronkelijke Amerikanen of die van het Christendom – zijn altijd emanatieverhalen. Iets wat al bestaat, komt door een proces van emanatie opnieuw tot uitdrukking. Het verschijnt op het uiterlijk gebied, binnen een veld of sfeer dat iets anders uit zichzelf doet voortvloeien.

Vaak echter heeft in de loop der eeuwen de beeldspraak haar kracht verloren of is de betekenis achter de mythe verloren gegaan. Het beeld wordt verkeerd geïnterpreteerd. Steeds als de zogenaamde 'scheppingsverhalen' buiten de mens worden geplaatst, alsof het een proces is dat buiten ons om plaatsvindt, is er sprake van degeneratie. Dan ontstaat het beeld van buiten een 'schepping' staande god of goden. Onbevooroordeelde studie van de oorspronkelijke teksten maakt echter duidelijk dat het ontstaan van de kosmos en de mens altijd een proces is van 'uitrollen': wat erin zit, vloeit naar buiten.

We willen hiervan een aantal voorbeelden geven.

Bhagavad-Gītā (Hinduïsme)

Het Hinduïsme leert, in tegenstelling tot de monotheïstische godsdiensten, het cyclisch verschijnen van werelden. Niettemin hoor je daar ook wel geluiden over schepping in de zin van het maken van een wereld. Er zijn echter talloze teksten die dit weerspreken. Laten we ons wenden tot het heiligste boek van de Hindus: de *Bhagavad-Gītā*. Dit zegt Krishna:

Het ganse Heelal is van Mijn onzichtbare vorm
doordrongen;
Alle wezens zijn uit Mij, maar ik ben niet uit hen.

Toch zijn alle wezens niet in Mij;
aanschouw Mijn goddelijk Mysterie:
Zelf het bestaan der wezens veroorzakend
en alles ondersteunend, doch niet in hen verblijvend.
Zoals de machtige lucht overal doordringt en in Ākāśa is,
weet dat alle wezens op dezelfde wijze in Mij zijn.⁽¹⁾

En elders:

Dit ganse Heelal deed Ik ontstaan
uit een deel slechts van Mijzelf
en blijf er nochtans van gescheiden.⁽²⁾

Het beeld van emanatie is gemakkelijk te herkennen. Krishna, de monade, de rimpeling in de Oceaan, wekt iets op, doet uit zichzelf een stroom van leven emaneren. Die stroom ‘daalt af’ via een aantal schakels, sluizen, transformatoren – de verschillende voertuig-zielen die gevormd zijn – en vindt zijn relatieve eindpunt in deze stoffelijke wereld.

Het ganse Heelal komt uit Krishna en toch blijft hij ervan gescheiden, want hij blijft op zijn eigen gebied. In dit verband wordt Krishna wel vergeleken met een zon, die naar alle kanten zijn stralen uitzendt, maar zelf op zijn eigen gebied blijft. Je moet die stralen nu niet slechts fysiek opvatten, maar zie ze als bundels van leven, beroeringen in de Oceaan.

Toch ondersteunt Krishna de kosmos die hij met een deel van zichzelf gestalte heeft gegeven, namelijk in die zin dat hij de kracht achter of in al die verschillende manifestaties is. Hij werkt door en in die verschillende wezens. Daardoor heeft hij die wezens tot activiteit gebracht.

Doen wij mensen eigenlijk niet hetzelfde, zij het op lager niveau? Als een mens geboren wordt, als hij ontwaakt uit zijn dromen in de droomwereld die wij de dood noemen,

dan veroorzaakt hij ook een rimpeling, creëert hij ook een sfeer. Tot die sfeer worden alle elementen aangetrokken, die eenzelfde soort karakteristiek hebben als hij.

Laten we naar het fysieke lichaam kijken, dat is altijd het makkelijkst, omdat we dat kunnen waarnemen. De eicel is bevrucht. Op het fysieke gebied is een brandpunt ontstaan, en daar worden alle levende bouwstenen toe aangetrokken, al die atomen en cellen die het voertuig van de mens die geboren gaat worden, opbouwen. De menselijke ziel geeft aanzijn aan en doordringt het lichaam, doet het ontstaan, emaneert het, maar blijft er toch van gescheiden. Hij is immers zijn lichaam niet. Toch is dat ‘ganse lichaam’, de ‘fysieke minikosmos’ die het lichaam is, doordrongen van de mens en zijn alle bouwstenen, alle cellen en atomen, in de mens, maar de mens niet in hen.

Avatamsaka Sūtra (Buddhisme)

Ook in het Buddhisme, en met name in het Mahāyāna Buddhisme, is de idee van emanatie terug te vinden, zij het natuurlijk in buddhistische termen. Bovendien vind je aan de leer vaak de gedachte gekoppeld dat elk mens – een emanatie van de relatief Hoogste Buddha, wat wij hierboven de eerste ‘rimpeling in de Oceaan van Zijn’ noemden – zijn bewustzijn kan uitbreiden tot het niveau van die eerste Buddha.

Het fragment hieronder is uit de Avatamsaka Sūtra (Bloemenslinger Sūtra). Deze heilige buddhistische tekst schetst een beeld van de vervlechting van het Ene (de Hoogste Buddha) met de enorme differentiatie van – en in alle stadia van ontwikkeling verkerende – dharma's. ‘Dharma’ is een Sanskrit-woord dat vertaald kan worden met Wet of Plicht, maar ook met de individuele plicht van elk wezen, en in die zin ook met elke gemanifesteerde entiteit. Zitten we er ver naast als we de ‘Eerwaarde van de Wereld’, ofwel de relatief Hoogste Buddha, opvatten als de eerste rimpeling in de Oceaan, en alle dharma's, als de rimpelingen die hij opgewekt heeft? Bovendien blijkt uit deze tekst dat hij het als zijn mededogende plicht beschouwt al die dharma's – al die andere wezens – op te trekken tot zijn niveau.

Op dat tijdstip had de Eerwaarde van de Wereld, zittend op deze troon, de Meest Juiste Verlichting bereikt met betrekking tot alle dharma's. Zijn wijsheid kwam in de drie tijdsperiodes als volledig gelijkwaardig binnen. Zijn lichaam vulde alle werelden. Zijn geluid bereikte elk land van de tien richtingen, net zoals de ruimte alle dingen bevat, maar er geen onderscheid tussen maakt; of zoals de ruimte

overal doordringt, onpartijdig alle landen binnendringt. Zijn fysieke vorm, eeuwig en alomtegenwoordig, zat in alle bodhimanda's. [= 'toestand van ontwaking', ofwel stadium van ontwikkeling. B.V.]

In het midden van de menigte van Bodhisattva's straalde de Buddha een geweldig, prachtig licht uit, zoals wanneer de opkomende zon de hele wereld verlicht. De grote oceaan van de in de drie tijdperken gecultiveerde zegeningen was al gezuiverd, en toch manifesteerde hij zich voortdurend opnieuw in alle Buddha-landen. Zijn grenzenloze fysieke kenmerken waren volmaakt aanwezig. Zijn uitstraling doordrong in gelijke mate en zonder onderscheid het Dharma-rijk. Zijn verkondiging van alle Dharma's leek op een grote wolk die zich uitspreidde. Elk van de punten van zijn haar bood zonder belemmering plaats aan alle werelden. Op elk daarvan liet hij zien hoe de kracht van oneindige spiritualiteit doordringt om alle levende wezens te onderwijzen, te transformeren, te kalmeren en te disciplineren. Zijn lichaam vulde bij voortduring de tien richtingen. Zijn wijsheid drong door tot alle verschijnselen en doorgrondde de leegte en de stilte van alle dharma's. Elke spirituele transformatie van alle Buddha's van de drie

tijdperioden was zonder uitzondering zichtbaar in dat licht, en alle versieringen van het land van alle Buddha's in ondenkbare aeonen waren daarin volledig zichtbaar.⁽³⁾

De Bijbel

Ook in de joods-christelijke geschriften vind je het proces van emanatie terug, zij het dat je wat beter moet zoeken. Dat is enerzijds nodig omdat de vertalingen van het oudtestamentische Hebreeuws van de Bijbel, al dan niet bewust, de oorspronkelijke betekenis van de teksten vaak geweld aandoen. Daarbij komt dat een eeuwenlange antropomorfische interpretatie het ons moeilijk maakt objectief de beeldspraak te beoordelen, want ook de taal van de Bijbel moet niet letterlijk opgevat worden.

Ondanks dit alles kun je het proces van emanatie herkennen. Neem het eerste vers van Genesis, het eerste Bijbelboek, als voorbeeld. Daarin staat dat de Geest Gods boven de wateren zweefde. Wat zijn die wateren? En wat is de Geest Gods? Zie je hier niet duidelijk het beeld van de Oceaan – of althans een van de 'onderafdelingen' daarvan – die in een toestand van inertie of rust verkeert? Het is die Geest Gods die als een trilling door de wateren

De Avatamsaka Sūtra, 13e eeuw. Bron: Horim Museum, Seoul, Zuid-Korea.

gaat en de reeds aanwezige ‘waterdruppels’ – de slapende entiteiten – tot activiteit of tot leven prikkelt.

Als je bovendien weet dat het woord ‘God’ een verkeerde vertaling is van het Hebreeuwse ‘Elohīm’ – een meervoudig woord, dat dus als goden vertaald zou moeten worden – dan verdwijnt het beeld van een scheppende god die buiten zijn eigen schepping verblijft als sneeuw voor de zon en maakt plaats voor het beeld van emanatie: het roeren in de Oceaan, waardoor een hiërarchie van monaden weer tot aanzijn komt.

Ādam – de mens of de mensheid – is ook niet ‘geschapen’ in de letterlijke zin van het woord als je de tekst van Genesis goed begrijpt. Hij is (of ze zijn) gemaakt in het schaduwbeeld (tselem is het Hebreeuwse woord) van de Elohīm. Mensen zijn de schaduwen, de projecties of de emanaties van de goden.⁽⁴⁾

Dat het leven trapsgewijs, trede na trede, emaneert wordt zeer duidelijk uitgelegd in de hiërarchieën die je in de joodse Kabbala vindt. Het oeroude symbool van de boom met zijn wortels in de hemel, krijgt in de joodse symboliek de naam van Sephiroth, een woord dat emanatie betekent. De Sephiroth-boom is geworteld in En-Soph (het grenzenloze). De wortels van die boom is een andere beeldspraak voor wat wij hierboven de relatief eerste rimpeling noemden. Uit die wortels emaneert, rolt uit, een tienvoudige hiërarchie.

De gedachte van emanatie was bij ontstaan van het Christendom zo alom bekend, dat de kerkelijke autoriteiten kosten noch moeite bespaarden om deze idee uit te roeien, omdat ze strijdig was met de pas gemaakte kerkelijke dogma's.⁽⁵⁾

Grieken en gnostici

De Griekse mythologie heeft eenzelfde beeld als Genesis. Er is de Chaos. Wat is die Chaos? Volgens Ovidius in zijn *Metamorfosen* (boek 1) is het een levenloze, ongefatoseneerde klomp. Het wordt ook als Leegte of Afgrond voorgesteld, maar wel iets waar alle zaden liggen opgeslagen die later kunnen uitgroeien tot bestaande dingen. Er wordt verder over gesproken als Ruimte. Het lijkt wel of de Grieken – en later de Romeinen – naar woorden tastten om deze idee te verwoorden, precies zoals wij nog steeds naar de juiste uitdrukkingen zoeken en gebruik moeten maken van woorden als Oceaan en Zee om het grenzenloze aan te duiden.

Hoe dan ook, het is duidelijk dat als in de Chaos beweging ontstaat, de hiërarchische kosmos – de wereldorde – tot aanzijn komt. Niet geschapen, maar weer opgewekt.

De gnostiek heeft weer een andere beeldspraak om de emanatiegedachte uit te leggen, zoals overduidelijk blijkt uit de teksten die bij Nag Hammadi in het woestijnzand van Egypte gevonden zijn. In vaak heel fantasievolle en beeldrijke mythen wordt het proces van emanatie beschreven. Bovenaan die hiërarchie staat GOD de Vader, dat is de gnostische uitdrukking voor het grenzenloze, voor wat wij de Oceaan noemden. God de Vader wordt namelijk alleen in ontkenningen omschreven, dat wil zeggen: er wordt alleen gezegd wat hij niet is. Hij heeft geen grenzen, geen eigenschappen of hoedanigheden, heeft geen omvang, geen vorm, het is geen wezen.⁽⁶⁾ Als je iets ontdoet van alle eigenschappen, heb je niets anders dan een Beginsel, een Abstractie, een Idee, een ‘mythische Oceaan’. Uit en in die grenzenloosheid ontstaat dus een hiërarchie van wezens door het proces van emanatie. Ofwel: ‘ergens’ in die grenzenloosheid is er een primordiaal punt – onze trilling – waardoor een wezen als het ware weer vanuit het ongeziene, vanuit het ongemanifesteerde doorbreekt in de gemanifesteerde wereld en daarmee de beroering veroorzaakt in de Oceaan.

De verschillende emanaties worden in de gnostiek aeonen genoemd. Aeonen zijn werelden en wezens. Dat is ook logisch, want elke wereld is een wezen. Elke aeon op zijn beurt is weer de bron waaruit minder ver ontwikkelde aeonen voortvloeien. Zo ontstaan hele hiërarchieën van Aeonen, hele hiërarchisch geordende rijen van aeonen, van werelden.

Koran

Wie de ogen heeft om achter de letters te kijken, zal de emanatiegedachte ook terugvinden in de Islam. Een van de meest geciteerde verzen uit de Koran is het zogenaamde Lichtvers (vers 35 in soera 24):

Allah is het licht der hemelen en der aarde. De gelijkenis van Zijn licht is als een nis, waarin is een lamp; de lamp is in een glas; het glas is als ware het een schitterende ster, ontstoken aan een gezegende boom, een olijfboom, geen oostelijke en geen westelijke, welks olie haast glans zou geven ook al had geen vuur haar aangeraakt; licht boven licht.

Allereerst komt uit dit vers naar voren dat Allah iets anders is dan de persoonlijke God zoals veel Moslims hem zien. Zou Allah (het AL) niet hetzelfde kunnen zijn als God de Vader van de Gnostici, iets wat gespeend van alle eigenschappen en hoedanigheden is? De zogenaamde Sjahada, de geloofsbelijdenis van Moslims, wijst daarop:

la ilaha illa llaah. Meestal wordt dit vertaald met 'er is geen God dan God', maar letterlijk staat er: er is geen God, er is één God. Een bevestiging en ontkenning in één bewering. Ofwel, er is niets concreets over te zeggen. Het Lichtvers duidt er dan op dat vanuit geestelijke gebieden (het licht der hemelen) via een aantal schakels het leven naar lagere sferen getransformeerd wordt. Interessant daarbij is dat de zinsnede 'licht boven licht' in exact dezelfde bewoordingen te vinden is bij Plotinus, de neoplatonische filosoof van de emanatie, die later zoveel invloed op de Soefi's heeft uitgeoefend.⁽⁷⁾

De idee van emanatie komt ook tot uiting in de 99 namen die aan Allah worden gegeven. Nu duidt een naam op een eigenschap. En als iemand een bepaalde eigenschap heeft, dan heeft hij een andere eigenschap niet. Eigenschappen – hoe verheven ook – hebben daarom altijd een bepaalde beperking in zich, terwijl het Allah-principe juist grenzenloos is. Het lijkt wellicht alsof met die namen aan de grootsheid en oneindigheid van Allah afbreuk wordt gedaan.

Veel Moslimgeleerden uit de oudheid, zoals Ibn Al-Arabi, losten dit probleem als volgt op. Over de eenheid en alomtegenwoordigheid van Allah valt niet te twisten. Allah is boven alle eigenschappen verheven. Dat is het uitgangspunt. Het gemanifesteerde bestaat alleen door eigenschappen, door de namen van Allah. Wat zijn die namen dan? Het zijn de emanaties die ontstaan als in het grenzenloze – in Allah – een wezen zich opmaakt om zich te manifesteren. Het zijn de trillingen, lichtflitsen, stralen die ontstaan in de Absolute Eenheid, die hier Allah wordt genoemd.

De leer van emanatie was zo bekend in de jonge Islam, dat ze een van de hoekstenen vormde van de Zeveners of Batinijja, toentertijd een invloedrijke stroming in de Islam. Ook bij Soefi's kom je de gedachte op veel plekken tegen.⁽⁸⁾

Antwoord op levensvragen

We zouden veel meer voorbeelden uit de religieuze wereldgeschriften kunnen geven. We kunnen verwijzen naar de *Popol Vuh* uit Guatemala, naar Plotinus en andere neoplatonici en, niet te vergeten, naar *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky, die aan de hand van de Stanza's van een oud Tibetaans boek het proces van emanatie beschrijft. Het is alsof je wandelt door een alpenwei in de lente, waar duizenden bloemen bloeien maar waarvan je er maar enkele mag plukken. Niettemin kunnen we uit die enkele bloemen al de conclusies trekken dat de leer van emanatie in vrijwel alle tijdskrings en beschavingen

bekend was en daarom ook thans serieuze aandacht verdient. Verder heeft deze leer een verheffende implicatie op iedereen die de consequenties eruit haalt en die in zijn leven tracht toe te passen.

Het overdenken van het feit dat de kosmos en het leven niet geschapen zijn, dat alles er altijd geweest is en in cyclische bewegingen steeds opnieuw verschijnt, geeft de mens een onschatbare gemoedrust. Hoe verheffend is verder het besef dat we leven in een levende kosmos! De processen in de Natuur worden geleid door intelligenties. Er zijn geen mechanische processen. Het leven komt voort uit een spiritueel potentieel.

Ten slotte is het zo dat een wezen slechts datgene kan ontwikkelen, wat al in hem zit. En omdat in beginsel alles wat er in de grenzenloosheid bestaat, in ons zit, kunnen we oneindig blijven groeien. Groeien kan echter alleen in samenhang en samenwerking met anderen. Het is die groei die verklaart waar we vandaan komen, waarom we zijn wie we zijn en het perspectief biedt op het potentieel aan wijsheid en mededogen dat nog onontgonnen in ons besloten ligt. Het is die gezamenlijke groei die de zin aan het leven geeft.

Referenties

1. *De Bhagavad-Gītā*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1979, hoofdstuk 9, vers 4 e.v.
2. zie ref. 1, hoofdstuk 10, vers 42.
3. Flower Adornment Sutra/Bloemenslinger Soetra, <http://www.cttbusa.org/avatamsaka/avatamsaka1.asp>
4. Zie voor een alternatieve vertaling van de eerste verzen van Genesis: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, hoofdstuk 8.
5. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd*. 2 delen, Couvreur, Den Haag z.j., deel 2, blz. 43. (Eng. pag. p. 34).
6. Zie: 'Het geheime boek van Johannes', *The Nag Hammadi Library in English*, James M. Robinson, General Editor, E.J. Brill, Leiden, New York, Kopenhagen, Keulen 1988, blz. 106. Nederlandse vertaling: J. Slavenburg, W.G. Gludemans, *Nag Hammadi-geschriften II*, AnkhHermes, blz. 38-9.
7. Plotinus, *De Enneaden* V. 3.12. Diverse edities.
8. Veel meer hierover in *Een Andere kijk op de Islam*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1997. Binnenkort verschijnt de tweede druk.

Voorblad van de Avatamsaka Sūtra.

Meditatie in het licht van mededogen

Van stress naar Zen deel 4

In maart 2019 hield Erwin Bomas een lezingenserie over het onderwerp ‘Van stress naar Zen’. Een actueel thema in deze drukke, veranderende wereld. De redactie bewerkte de lezingen voor publicatie. Het eerste deel ging over *Zen en de kracht van concentratie*, deel twee belichtte *het beheersen van gedachten*, het derde deel gaf een *spirituele kijk op communicatie*.⁽¹⁾ In dit laatste deel staat *meditatie in het licht van mededogen* centraal. Over het opbouwen van een duurzame levenshouding.

Kerngedachten

- » Grenzenloosheid is overal, is nergens niet. We *zijn* het ook in essentie.
- » Mededogen is geen eigenschap. Het is de WET der WETTEN.
- » Stress is vanuit karma gezien niet nodig. In feite kunnen we alles wat zich aandient aan.
- » Bij meditatie richten we ons bewustzijn kalm op een edele gedachte.
- » Spirituele meditatie is communicatie met het Hoger Zelf.

In het eerste artikel van deze serie *Van stress naar Zen* maakten we kennis met de halfbroers Asanga en Vasubandhu, die de Yogācārya School stichtten, een belangrijke school binnen het Mahāyāna Buddhisme — de richting van waaruit later het Zen-Buddhisme is ontstaan. Over Asanga bestaat een prachtig verhaal, dat de essentie weergeeft van wat ik in dit afsluitende artikel wil laten zien.

Asanga zien we op bijgaande Tibetaanse illustratie in een bergachtige omgeving.

Hij was bijzonder geïnspireerd door de Buddha Maitreya, de Buddha die Gautama de Buddha zou opvolgen — afgebeeld in het wolkje boven Asanga. Om contact te kunnen leggen met Buddha Maitreya besloot Asanga te gaan mediteren.

Na drie jaar mediteren in een grot in de bergen had hij nog geen enkel resultaat bereikt. Hij wilde het opgeven, maar zag toen een nest van een

adelaar in de rotsen, waar de rots wat was uitgesleten door de vleugels van de vogel. Als een rots kan uitslijten door zoiets zachts als vleugels, dan kan ik het ook nog wel wat langer volhouden, dacht hij, en hij ging weer verder met mediteren.

Na nog eens drie jaar mediteren in zijn grot zonder resultaat ging hij weer naar buiten en zag een stroompje water druppelen in de bergen. De druppels hadden een gat in de rotsen uitgesleten. Als een rots kan uitslijten

door zoiets vloeibaars als water, dan moet ik toch wat meer geduld kunnen hebben, dacht Asanga, en hij ging weer naar binnen. Na opnieuw drie jaar zonder een spoor van de Maitreya kwam hij weer naar buiten. Hij ging naar het dorp en zag daar iemand met een stoffen doek een paar ruwe stukken ijzer gladwrijven. Hij bleek zo naalden te maken. En Asanga dacht bij zichzelf: Als iemand het geduld heeft om met zoiets zachts als stof naalden te maken uit ruw ijzer, dan kan ik het ook nog wel wat langer volhouden. En hij trok zich opnieuw terug in zijn grot om verder te mediteren.

Drie jaar later, nog steeds zonder dat hij enig resultaat had geboekt, ging Asanga op weg naar het dorp. Onderweg hoorde hij een hond jammeren. De hond zat vol met zweeren en had een open wond met maden erin. Asanga wilde het dier helpen, maar wilde ook de maden niet doden. Daarom haalde hij voorzichtig met z'n tong de maden uit de wond. Hij sneed ook een stuk uit z'n been om de hond te eten te geven.

Op dat moment veranderde de hond in Buddha Maitreya. “Ik heb al die jaren zo hard geprobeerd om u te vinden en nu bent u ineens hier”, zei Asanga. “Ik ben er al die tijd al geweest, maar je hebt me niet gezien”, antwoordde Buddha Maitreya.

Grenzenloosheid

Laten we eens kijken hoe we dit verhaal over de Zen-Buddhist Asanga kunnen duiden. Zoals we in deze serie al bespraken, is Zen Buddhismisme één van de vele takken van de Universele Levenswijsheid of Theosofia, de stam waaruit alle grote wereldreligies en filosofieën zijn ontsprongen. De centrale kerngedachte in de Theosofia, die we ook heel duidelijk herkennen in de Zen-filosofie, is het principe van grenzenloosheid. Dat wil zeggen dat er een achterliggende kracht bestaat achter alles wat zich manifesteert. Eén Bron waar alles aan ontspringt. Het werkt zowel door en achter en in het kleinste deeltje van het atoom, als door en achter en in de oneindigheid van het heelal. Het is grenzenloos, oneindig en dus niet te bevatten. Maar toch is het altijd en overal aanwezig en daarmee is het ook het belangrijkste en meest verruimende onderwerp van meditatie.

In alles waar we over kunnen mediteren, en zeker de deugden die hierna nog ter sprake komen, staat het uitgangspunt van grenzenloosheid centraal. Er is een mooie uitspraak van een Zen-meester, die laat zien dat we de grenzenloosheid niet kunnen vatten — dan zou het immers niet grenzenloos zijn:

We zijn hier als het ware ondergedompeld met hoofd en schouders onder de oppervlakte van de grote oceaan, en toch, hoe jammerlijk strekken we onze handen uit zoekend naar water.

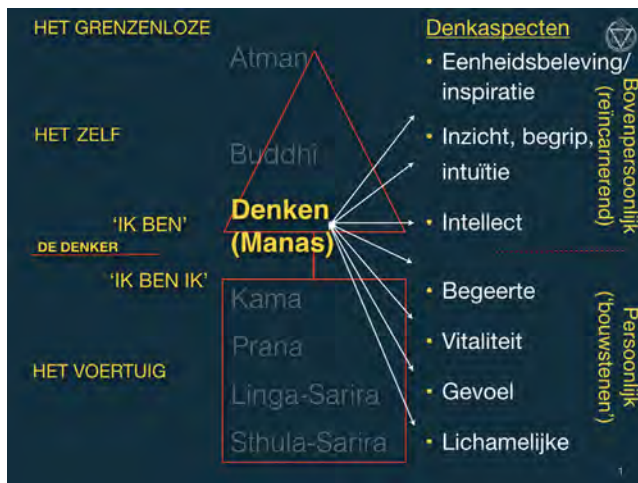
Met andere woorden: grenzenloosheid is overal, is nergens niet, maar toch zijn we ernaar op zoek. We zwemmen er niet alleen in, maar we zijn het ook in essentie. We zijn het zelf, we kunnen niet buiten grenzenloosheid treden. Maar dat betekent ook dat wij in essentie grenzenloze potentiële mogelijkheden hebben. We dragen het allemaal in onszelf en zijn dus ook in staat om oneindig te groeien in bewustzijn.

Twee denkrichtingen

Grenzenloosheid is een heel belangrijke gedachte, ook in de Zen-traditie. Volgens de definitie van Bodhidharma, die we eerder in deze serie bespraken, gaat het in Zen om het verwerven van inzicht in de eigen ware natuur en het bereiken van Buddhaschap. Hoe kunnen we aan zo'n verheven doel werken? We hebben geconstateerd dat wij als mens denkers zijn, omdat we het beginsel *manas*, denkvermogen, aan het ontwikkelen zijn. Wij geven uitdrukking aan grenzenloos bewustzijn via ons denkvermogen en er zijn twee richtingen in dat denken te onderkennen. In de ene richting gaan we uit van grenzenloosheid en toetsen we ons denken ook aan de totaliteit; we denken bovenpersoonlijk en zien in meerdere of mindere mate hoe alles met elkaar is verbonden. In de tweede denkrichting denken we persoonlijk en zien onszelf in meerdere of mindere mate afgescheiden van onze omgeving, wat vanuit theosofisch perspectief een illusie is. In deel 2 van deze serie hebben we dit onderscheid verder uitgewerkt in de zeven denkaspecten: drie bovenpersoonlijke en vier persoonlijke.⁽²⁾ We zien ze nog even weergegeven in bijgaande illustratie op de bladzijde rechts.

In het denkproces zijn wij zowel de zender als de ontvanger van gedachten. Hoe meer we met een ander op dezelfde ‘golflengte’ zitten, des te beter kunnen we met elkaar communiceren. En dat gebeurt niet alleen met woorden. Pythagoras zei al: alles is trilling. Dat geldt ook voor gedachten — die bij een ander kunnen resoneren. Maar het echte begrip komt altijd van binnenuit. Wij bouwen altijd onze eigen beelden op. Alle wijsheid, alle kennis, alle groei komt altijd van binnenuit.

De eenvoudige conclusie hieruit is dat als we ook maar iets in de wereld willen veranderen, willen verbeteren, dit alleen maar kan als we iets in onszelf tot verandering

brengen. Maar we dragen de grenzenloze vermogens om dat te kunnen doen in ons, en *kunnen* dus uiteindelijk ook de wereld beter vormgeven.

Dit is zeker niet iets om klakkeloos aan te nemen. Integendeel: onderzoek het — onderzoek het voortdurend. Mijn ervaring is dat er ook geen betere uitgangspositie is om uiteindelijk van stress naar Zen te kunnen gaan.

Met deze gedachten: we hebben alles in ons, we hebben de mogelijkheid om alles in positieve zin te veranderen, leggen we de basis om ons leven zonder stress vorm te geven.

Mededogen

Als we bewust aan onszelf gaan werken, is de vraag met welk motief we dat doen. Maken we zo goed als we kunnen gebruik van onze bovenpersoonlijke denkaspecten, dan komen we in de Theosofia al snel bij het begrip mededogen uit. H.P. Blavatsky schrijft hier in haar boek *De Stem van de Stilte* onder meer het volgende over:

Mededogen is geen eigenschap. Het is de WET der WETTEN — eeuwige Harmonie. Alaya's ZELF; een oeverloze universele essentie, het licht der eeuwigdurende Gerechtigheid, de juiste schikking van alle dingen, de wet der eeuwige liefde.⁽³⁾

Een heel belangrijke constatering: mededogen is *geen* eigenschap. Het vloeit voort uit het besef van Eenheid. Dit betekent dat *niet* mededogend handelen een kwestie van onwetendheid is. Want als we de Eenheid kunnen zien, als we daar kennis van hebben, is mededogen het meest logische wat er is. Het zou bijna een soort van zelfmutilatie zijn, als we dan zelfzuchtig handelen. De onwetendheid kent echter vele gradaties. Met het verwerven van inzicht in de eigen ware natuur beoogt Zen tot *weten* te komen. Mededogen is een oeverloze universele essentie, zegt

Blavatsky ook. In het Mahāyāna Buddhisme lezen we vaak over de andere oever — er wordt een andere bewustzijnstoestand mee aangeduid, waarbij we de illusie van afgescheidenheid geheel achter ons laten en ons vereenzelvigen met het grote geheel. Maar de essentie zelf is oeverloos; het staat los van het onderscheid tussen bewustzijnstoestanden.

Mededogen is een actieve uitdrukking van eenheidsbesef, een besef van de onlosmakelijke verbondenheid van alles. In relatie met anderen uit dit zich door anderen te helpen om hun eigen hogere natuur, hun Buddha-natuur aan te spreken, waarmee ze de wijsheid beseffen om zelfstandig te handelen.

We kunnen stellen dat hoe meer we resoneren met wijsheid in onszelf, hoe meer we mededogend kunnen zijn voor anderen. Dit is echter maar een halve waarheid, zoals we hierna zullen zien. Maar uiteraard blijft het opbouwen van innerlijke wijsheid heel belangrijk, zoals ook wordt benadrukt in het Zen Buddhisme en in het Buddhisme in het algemeen. De laatste woorden van de Buddha: “Bewerk uw eigen verlichting met toewijding”, wijzen ook op eigen verantwoordelijkheid. Dit advies brengt ons tot het begrip meditatie.

Meditatie

In een simpele omschrijving is meditatie een soort kalme, onverstoorde overpeinzing. We richten ons bewustzijn op een edele gedachte, met een positieve houding. Het is een bewustzijnstoestand waarin we niet oordelen, maar ons proberen te vereenzelvigen met het onderwerp van de meditatie.

De kwaliteit van de meditatie wordt bepaald door waar deze op is gericht. We doen soms heel gewichtig over meditatie, maar het is iets heel natuurlijks wat we regelmatig doen. Een simpel voorbeeld: je wilt een cadeau voor iemand kopen en je denkt na over wat bij die persoon zou passen. Je neemt dat een tijdje mee in je achterhoofd en dan kom je iets leuks tegen dat past. Dat is ook een soort van meditatie, gewoon de gedachten waar je even op broedt. In het algemeen wordt met meditatie natuurlijk het zich richten op meer spirituele gedachten bedoeld. Toch zijn veel meditatie-oefeningen gericht op een bepaald uiterlijk object. Dat is eigenlijk onnodig, want zoals gezegd is meditatie een proces dat we in het dagelijks leven kunnen herkennen, zij het wat meer onbewust en met minder concentratie. Bovendien is zo'n gerichtheid op een object niet zonder risico's. De Indiase filosoof Patanjali, bekend van zijn yoga-aforismen, stelt dat we uiteindelijk worden

wat we denken. Er zijn voorbeelden bekend van mensen die zich zo intensief richtten op een beeld of een geluid, dat zij dit niet meer uit hun hoofd kregen. Zo zien we wat gedachtekracht kan doen.

Daarom is het veel beter en zinvoller om te mediteren op een meer bovenpersoonlijk begrip; bijvoorbeeld Kshānti, één van de Pāramitā's of deugden waar we hierna nog op terugkomen. Kshānti wordt omschreven als 'geduld dat door niets verstoord kan worden'. We kunnen ook mediteren op mededogen, op grenzenloosheid. Prachtige begrippen waarbij we nooit in een vorm kunnen vervallen, omdat ze vormloos zijn. We kunnen er altijd weer een rijker beeld over opbouwen.

Twee soorten meditatie

We kunnen volgens de Theosofia twee soorten meditatie onderscheiden. De eerste is zo'n inspirerende gedachte helder voor ogen houden, met de nadruk op inspirerend. Want als de meditatie niet bovenpersoonlijk is, is het op z'n best rustgevend.

In de tweede soort meditatie weten we ons bewustzijn te verplaatsen naar hogere gebieden en kunnen we ervaringen daaruit absorberen. Dit is meditatie voor 'gevorderden', waar Adepten en Meesters in bedreven zijn. Wat betekent dit?

In het schema van de menselijke samengesteldheid van bewustzijn dat we vaker gebruiken,

zien we hoe, vanuit het grenzenloze, het bewustzijn uitstraalt tot uiteindelijk het uiterlijk gebied.

In het vorige artikel zagen we al hoe wij contact kunnen maken met de hogere, meer spirituele gebieden. We doen dit door middel van resonantie, hetzelfde principe als bij het meetrillen van overeenkomstige tonen in een piano.

Zo kan een mens door het buddhische denkaspect, gekenmerkt door inzicht, begripsvermogen en intuïtie, resoneren met de buddhische niveaus van de innerlijke leraar of zelfs de innerlijke Buddha.

Dit is de innerlijke communicatie — een andere omschrijving, zou je kunnen zeggen, voor meditatie. Theosofisch gezien betekent meditatie: in jezelf keren, het is communicatie met wat we het Hoger Zelf noemen. Onze hogere denkaspecten resoneren dan met die hogere niveaus in onszelf. En dat Hoger Zelf bestaat uit verschillende treden, waarbij het hoogste voor ons gelijk is aan het ENE, het grenzenloze.

Nu zijn er mensen die zeggen: dat denken moet je bij mediteren juist achter je laten. Daar zijn we het mee eens als het gaat om het denken dat gericht is op de lagere denkaspecten, een beetje het alledaagse denken over wat er praktisch moet gebeuren. Maar de hogere denkaspecten moeten we *juist* inzetten. Dat is ons gereedschap dat we moeten leren beheersen. Het is ook onderdeel van het meditatieproces.

Contemplatie

Naast de eenheidsbeleving en het inzichtelijk denken is ook het (hogere) intellectuele denken van belang bij meditatie. Het gaat dan om *beschouwen* of contemplatie. Als we bijvoorbeeld nadenken over het principe van reïncarnatie, uitgaande van de meest universele uitgangs-

punten als grenzenloosheid en cycliciteit, dan kun je eerst een beeld opbouwen van wat dit inhoudt. Je stelt je voor hoe alles om je heen een grenzenloze kern heeft, die een cyclisch proces doormaakt, en denkt erover na hoe je dat zou kunnen herkennen. Vervolgens daal je af naar de details op ons eigen niveau en kun je analyseren wat

reïncarnatie in al haar aspecten nu inhoudt. Als we dat helder hebben, kunnen we weer teruggaan naar het grotere beeld om ons begrip van reïncarnatie te verruimen. Contemplatie werkt dus vanuit het universele naar het specifieke en terug naar het universele.

Dan kunnen we een moment bereiken waarop iets ons huidig begrip ontstijgt, iets wat een oprechte, intuïtieve vraag oproept. En juist in die stilte van verwondering kunnen er dan ineens inzichten ontstaan waardoor we, als we dat ontwaakte inzicht even laten bezinken, de dingen meer in samenhang zien. En hoe langer en intenser dat is, des te meer mensen van een ervaring van verlichting spreken. We stelden hiervoor dat hoe meer we resoneren met wijsheid in onszelf, hoe meer we mededogend kunnen zijn. Waarom was dit echter maar een halve waarheid? Omdat het Hoger Zelf al mededogen *is*. Als wij vanuit de eenheidsgedachte willen helpen, komt deze innerlijke communicatie vanuit mededogen tot stand.

Onze uiterlijke communicatie weerspiegelt onze innerlijke communicatie of meditatie, en onze meditatie *volgt op* mededogen! Dus echte meditatie, het echte contact leggen met het Hoger Zelf, kan alleen vanuit een mededogend motief. Want zodra wij dat resoneren met die wijsheid, met ons hogere beginsel, onze innerlijke leraar of innerlijke Buddha, zouden gebruiken voor eigen gewin, dan zou die poort zich direct sluiten en dan verliezen we die verbinding. Kortom: wijsheid volgt op mededogen, en mededogen volgt op wijsheid.

Meditatie en Zen in het Westen

Nu heeft de Zen-traditie veel bijgedragen aan het verspreiden van meditatie in het Westen. Ook de Theosofie heeft daaraan bijgedragen. De theosoof Christmas Humphreys richtte een eeuw geleden de Buddhist Society in Londen op — nu de oudste en grootste buddhistische organisatie in Europa. Hij schreef heel veel over Zen. En professor D.T. Suzuki, een Japanner met veel theosofische contacten, is in het Westen mede bekend geworden door zijn heldere uiteenzettingen in onder andere zijn *Inleiding tot het Zen-Boeddhisme*.⁽⁴⁾

Maar het westerse denken is nog altijd sterk praktisch van aard, ook als het gaat om de beoefening van meditatie. ‘Wat kan ik er mee, wat bereik ik ermee, wat moet ik doen en hoe doe ik dat dan?’ De filosofie erachter raakt dan wel eens wat uit het zicht. Soms levert die praktische insteek interessante dingen op, bijvoorbeeld hoe technieken van mindfulness zijn toe te passen in de geestelijke gezondheidszorg. Maar het is wel jammer als de essentie

van meditatie daardoor verloren gaat en het alleen toegepast wordt als methodiek om gewoon weer door te kunnen gaan met het gestreste leven van alledag, om maar weer lekker productief te kunnen zijn. We veranderen daarmee onze ingesleten gedachtepatronen niet, en roepen dan weer soortgelijke problemen op als waarvoor we nu een oplossing zoeken.

De eerste Zen-meesters waarschuwden juist daarvoor en stelden dat negen van de tien leerlingen die meditatie beoefenen, zonder enig idee te hebben van de achterliggende leringen, bedrogen uitkomen. Het risico dat we noemden bestaat hieruit dat we, door te intensief en onbekwaam te mediteren, onszelf ook openstellen voor het astrale gebied met allerlei invloeden, waar we nog weinig tegen bestand zijn als we daar nog niet de juiste training voor hebben gehad en de juiste mentale houding voor hebben ontwikkeld. Daarom ook de waarschuwing van de oude Zen-meesters: meditatie is niets anders dan een vinger die naar de maan wijst. Pas op dat je die vinger niet voor de maan houdt.

De les van Huai-jang

Dat meditatie niet meer is dan een instrument leren we ook uit het verhaal van de Chinese Zen-meester Huai-jang en zijn leerling Ma-tsoe.

Op een dag ziet Huai-jang Ma-tsoe mediteren in kleermakerszit. Hij vraagt hem naar het doel van zijn meditatieoefeningen. Ma-tsoe antwoordt: “Ik wil een Buddha worden.” Huai-jang zegt niets, pakt een steen en schuurt die langs een rots.

Na enige tijd vraagt Ma-tsoe zijn meester: “Waarom schuurt u die steen langs een rots?” Huai-jang antwoordt: “Ik probeer deze tot een spiegel te slijpen.”

Ma-tsoe vraagt verder: “Maar hoe kun je een spiegel maken door een steen langs een rots te schuren?” Huai-jang: “Maar hoe kun jij een Buddha worden door in kleermakerszit te mediteren?”

“Wat moet ik dan doen?”, vraagt Ma-tsoe ten slotte. De meester antwoordt: “Het is als het berijden van een os-senkar. Als je vooruit wil komen, sla je met de zweep dan de kar of de os?”

Om innerlijk een bepaald contact te bereiken, hoeven we ons dus niet af te zonderen in kleermakerszit voor een meditatie. Er is immers in essentie geen verschil tussen de innerlijke en uiterlijke wereld, het is Eén. We kunnen gewoon ons dagelijks leven leiden en toch innerlijke communicatie met ons Hoger Zelf bereiken. Maar, terugkomend op het verhaal van Asanga — het gaat om

het motief. Het gaat uiteindelijk om het mededogen. H.P. Blavatsky schrijft erover:

Te leven om de mensheid ten zegen te zijn is de eerste stap.
Het beoefenen van de zes verheven deugden is de tweede.⁽⁵⁾

De zeven Pāramitā's

In *De Stem van de Stilte* noemt Blavatsky zelfs zeven deugden, de zeven Pāramitā's.⁽⁵⁾ 'Pāramitā' betekent letterlijk 'voorbijgegaan', waarmee wordt bedoeld 'de tegenovergestelde oever bereikt hebben'. Het zijn de deugden die de Bodhisattva daadwerkelijk tot een levende kracht heeft gemaakt, waarmee hij dan ook die andere oever heeft bereikt. Dit zijn ze:

1. *Dāna* – onsterfelijke liefde of mildheid, waarvoor je jezelf moet overwinnen (het overwinnen van zelf-zucht, haat)
2. *Śīla* – harmonie in woord en daad (het overwinnen van twijfel of schijnheiligheid)
3. *Kṣānti* – geduld dat door niets verstoord kan worden (het overwinnen van vrees, woede, frustratie)
4. *Virāga* – gelijkmoedigheid, onaanraakbaarheid voor begeerte (het overwinnen van ijdelheid, gehechtheid)
5. *Vīrya* – dapperheid, vastberadenheid (het overwinnen van luiheid, ook overmoed, onnodige strijdlust)
6. *Dhyāna* – de geestelijke meditatie in het licht van mededogen (het overwinnen van zelfgenoegzaamheid)
7. *Prajñā* – intuïtieve wijsheid; de sleutel tot hetgeen van de mens een god maakt (het overwinnen van onwetendheid)

In Dhyāna zien we meditatie in het licht van mededogen terug. Dat gaat gepaard met het overwinnen van zelfgenoegzaamheid. Je kunt nog zo prachtig ergens op een berg zitten en je helemaal één voelen, maar wat betekenen je dan uiteindelijk voor je medemensen, voor al die wezens die daar nog niet aan toe zijn? Het motief is bepalend voor de kwaliteit van de meditatie.

Dhyāna is waar het Chinees het woord 'Chan' voor gebruikt en wat in het Japans verbasterd is tot 'Zen'. Dit is de letterlijke betekenis van Zen: geestelijke meditatie. Het mag duidelijk zijn dat deze Pāramitā's niet op zichzelf staan, maar allemaal bij elkaar horen. We kunnen ze *altijd* beoefenen, uiteraard iedereen op zijn eigen niveau — we zijn nog geen Bodhisattva's. Maar we kunnen allemaal een beeld vormen bij wat ze betekenen op ons niveau. Wat meer geduld betrachten, een stukje dapper-

heid tentoonspreiden, bepaalde dingen overwinnen, er is een lange leerweg voor ons te gaan. Maar, zo wordt in het Buddhisme beschreven, het is de enige manier om uiteindelijk ons lagere ik los te kunnen laten. We kunnen een volledige beheersing daarover krijgen door bewust deze Pāramitā's te trainen, elke dag, elk uur, elke seconde van ons leven, en een leven lang daar de uitdrukking van zijn. Dit laatste is ook het ideaal dat de Bodhisattva uiteindelijk weet te bereiken.

Een aantal geschriften uit het Mahāyāna Buddhisme gaat over het specifiek beoefenen van die deugden. Een sūtra die wordt toegeschreven aan Ashvaghosha heeft als titel 'Het ontwaken van het geloof', maar eigenlijk, zo zegt Gottfried de Purucker, is 'geloof' geen goede vertaling, beter zou zijn 'vertrouwen' of 'Het ontwaken van een overtuiging'.

De sūtra vat de beoefening van Dhyāna in de volgende begrippen samen:

- Besef: alles is onderhevig aan karma, maar is in zichzelf leeg
- Onderdrukken van nutteloos denken en voortdurende geconcentreerde opmerkzaamheid (*nu bekend als mindfulness*)
- Bewust worden van deze leegheid van denken (*vooroordelen en illusies verdwijnen*)
- Mededogen voor alle wezens die nog onder illusie lijden
- De gelofte om alle wezens hieruit te bevrijden

De beoefening van geestelijke meditatie of Dhyāna begint dus met een besef dat alles onderhevig is aan karma, maar is in zichzelf leeg. 'Leeg' wil zeggen dat al het vergankelijke, alles wat onderhevig is aan karma, niet in zichzelf werkelijk is. Achter alles wat voorbijgaand is, gaat iets hogers of groters schuil. Een achterliggende kracht, waarvan de essentie ons ontgaat, zolang we de verschijnselen niet doorzien, zolang wij er werkelijkheid aan toekennen. Die leegte is ook een van de manieren waarop Buddhisten het grenzenloze aanduiden: het gaat ons bevattingsvermogen te boven en daarom heet het 'leeg', we kunnen het geen eigenschappen geven.

Het belang van een gelofte

Laten we ook stilstaan bij het laatste begrip hierboven: 'gelofte'.

Ik wil graag William Quan Judge citeren, de tweede Leider van *The Theosophical Society*, die schrijft:

De goede mens die ten slotte zelfs een wijze wordt, heeft op zeker moment in zijn vele levens in zichzelf het verlangen moeten wekken naar omgang met de gemeenschap van heilige mensen, en zijn verlangen naar vooruitgang levend moeten houden om op die weg te kunnen voortgaan. Zelfs een Buddha of een Jezus heeft in een van zijn levens eerst een gelofte – wat een verlangen is – af moeten leggen dat hij de wereld of een deel ervan zou redden, en heeft dit verlangen gedurende talloze levens in zijn hart levend moeten houden. ⁽⁶⁾

Gautama de Buddha deed bijvoorbeeld een aantal geloftes in zijn leven. Nadat hij zoveel lijden zag bij ziekte, ouderdom, dood, wilde hij de oorzaak hiervan onderzoeken en deed de belangrijke gelofte aan zichzelf: ik stel mijn leven in het teken van het vinden van een antwoord op dat lijden. En hij doet elke keer weer opnieuw geloftes om *alle* wezens te helpen, en daartoe te werken aan een steeds hogere graad van verlichting.

Waarom is zo'n gelofte nu juist belangrijk? Het geeft ons motief kracht, en de Theosofie leert dat een gelofte de mogelijkheid biedt om ons karma te versnellen. Dit begrip karma, dat ook als eerste punt bij de oefening van Dhyāna hierboven genoemd is, is een belangrijke sleutel, ook als we het toepassen op het onderwerp 'van stress naar Zen'.

Herstel van harmonie

Karma is de wetmatigheid van actie en reactie, van oorzaak en gevolg, van herstel van harmonie. Alles wat we doen heeft een gevolg, omdat wij in essentie één zijn met alles. Het is net zoals elke beweging van de vis in de oceaan iets doet met de totale oceaan.

Elke handeling tegen de harmonie in de natuur zal de Natuur, de Eenheid, vroeg of laat herstellen. De Natuur is strikt rechtvaardig.

Nu is elke karakteristiek van een gevolg altijd gelijk aan de karakteristiek van de handeling. Het motief speelt dus een essentiële rol. Al met al is het een heel hoopgevende leer: wij bepalen ons eigen lot, niets overkomt ons zomaar. Het idee van stress waar veel mensen onder lijden – 'Ik heb het idee dat ik het niet meer aankan' – is vanuit karma gezien niet nodig. Niets komt zomaar op ons pad. Alles wat ons 'overkomt' hebben we in feite zelf opgeroepen. Dat betekent ook dat we het daarom kunnen oplossen. Zoals een kind dat troep in zijn kamer gemaakt heeft, ook zelf kan opruimen.

De wetmatigheid van herstel van harmonie is niet gebonden aan de tijd van ons huidige leven. We kunnen

een aantal 'soorten' karma onderscheiden, weergegeven in bijgaand schema.

We kunnen in het heden dingen doen en dat kan direct zijn gevolg hebben; soms vindt die uitwerking pas in een volgend leven plaats — als we niet uitgaan van reïncarnatie kunnen dingen dan heel onrechtvaardig lijken. Er overkomt mensen iets, of mensen lijken ergens makkelijk mee weg te komen. Maar vanuit karma zullen mensen altijd – misschien duurt het een leven, misschien duurt het nog een aantal levens – worden geconfronteerd met hun eigen handelingen. Zo hebben we in het verleden ook bepaalde zaadjes gelegd die in dit leven nog niet tot uitdrukking komen. Andere dingen uit vorige levens krijgen wel de kans om in dit leven naar voren te komen. En we vragen ons dan soms af waarom dit gebeurt. We zijn dan nog niet in staat om de oorzaken te herkennen. In het schema hebben we geprobeerd de verschillende scenario's grafisch weer te geven. Daarin zien we onze acties uit het verleden als wolkjes die we hebben gecreëerd. Op het moment dat wij een gelofte doen, nemen we een bepaalde verantwoordelijkheid op ons. Dit 'zet de processen onder hogere druk' en zo roepen we versneld karma op. We hebben het weergegeven als bergen die zo hoog zijn dat ze de wolken omhoogstuwen, waardoor de regen – de gevolgen van de acties – verhevigd neerdaalt. Karma werkt dus van binnen naar buiten: het initiatief is aan ons. Door verantwoordelijkheid te nemen krijgen we ook de kans om zelfgeleid te groeien. Juist door innerlijk een bepaald besluit te nemen, geven we een nieuwe impuls aan eventueel herstel van harmonie op dit gebied. Dit is een heel belangrijke consequentie van de leer van karma die te maken heeft met zo'n gelofte.

We herkennen dit beeld ook wel uit de praktijk, wanneer we beloven iets vrijwillig te gaan doen bijvoorbeeld. Dan

komen er ineens allerlei dingen op je pad die je van dat besluit af lijken te willen houden. Het spreekwoord luidt dan ook: hoge bomen vangen veel wind. Dit effect is bij het nakomen van een gelofte heel reëel. Het is onderdeel van intense bewustzijns groei; tegelijkertijd maken we ook veel meer van onze echte vrije wil los, de spirituele wil zoals we die wel noemen, waarmee we versneld disharmonie kunnen herstellen. En dat stelt ons weer in staat om nog beter onze idealen te verwezenlijken.

Een van de buddhistische sūtra's verwoordt het als volgt:

De lamp van het bodhi-denkvermogen heeft *verheven mededogen* nodig als zijn olie, *verheven geloften* als zijn pit, en *verheven wijsheid* als zijn vlam.⁽⁷⁾

Bodhi komt van dezelfde wortel Buddh als waarvan Buddha is afgeleid, of buddhi, wat 'ontwaken' betekent en wat uitgelegd wordt als een toestand waarin de mens, aldus de *Avatamsaka-sūtra*, "zodanig zijn geest heeft geleidigd dat deze slechts vervuld is van het Zelf, van de zelfloze zelfheid van het eeuwige".

Het is het buddhische niveau van denken – ons begripsvermogen, ons inzicht en onze intuïtie – dat met verheven mededogen, verheven geloften en verheven wijsheid het niveau van de Bodhisattva kan bereiken. Letterlijk betekent Bodhisattva ook: hij wiens wezen wijsheid is. Als menselijk wezen heeft hij een punt bereikt waarop zijn ego zich ten volle bewust wordt van zijn innerlijke god waarvan hij een kanaal is geworden.

De Bodhisattva wordt ook wel omschreven als een wezen dat nog één stap is verwijderd van Buddhaschap en bewust *niet* voor de toestand van Nirvāna kiest, omdat hij er dan niet meer zou kunnen zijn voor al zijn mede wezens. Hij verzaakt vanuit mededogen die stap om eerst al wat leeft 'naar de andere oever' te brengen — de oever die hij zelf al heeft bereikt.

In veel Zen-tradities staat deze Bodhisattva-gelofte centraal. We vinden hem ook duidelijk terug in de Theosofia. Hier zijn twee voorbeelden van de Bodhisattva-gelofte uit de Zen-scholen:

Bodhisattva-gelofte (1)

1. Het aantal wezens is oneindig. Ik doe de gelofte hen allen te bevrijden.
2. Verdienste en wijsheid zijn grenzenloos. Ik doe de gelofte hen te verwerven.
3. De Dharma van de Buddha is onbegrensd. Ik doe de gelofte hierover meesterschap te bereiken.

4. De Tathāgata's zijn talloos. Ik doe de gelofte hen te dienen.
5. Ik doe de gelofte de opperste, ware verlichting te verwezenlijken.

Bodhisattva-gelofte (2)

1. Hoe talloos de levende wezens ook zijn, ik beloof ze geheel te bevrijden.
Hoe peilloos de oorzaak van lijden ook is, ik beloof haar geheel te verwijderen.
2. Hoe talloos de Dharma's ook zijn, ik beloof ze alle te verstaan.
3. Hoe eindeloos de Buddha-weg ook is, ik beloof hem tot het einde toe te gaan.

Dharma betekent 'leer' en Tathāgata betekent 'aldus gegaan'. Daarmee worden die wezens bedoeld die de andere oever – die hogere bewustzijnstoestand – al hebben bereikt. De tweede versie van deze gelofte klinkt wat poëtischer. Met termen als 'talloos', 'peilloos' en 'eindeloos' lijkt dit alles onvoorstelbaar en onbereikbaar. Toch, vanuit de grenzenloosheid gezien, is het de meest logische omschrijving. Er is altijd meer om te leren, altijd zijn er andere wezens om te dienen. En hoe zou de wereld er al uitzien als we ook maar één dag zouden leven als een Bodhisattva? Sommige mensen denken wel eens dat het leven wel heel saai zou zijn als we allemaal Bodhisattva worden. Dat is zeker niet het geval. Nee, zegt ook de hiervoor geciteerde *Avatamsaka-sūtra*. Bodhisattva's zijn allemaal zeer verschillende, maar wel allemaal verlichte wezens. Allemaal unieke stralen van het grenzenloze, van de ene Bron, net als wij. Met dit verschil, dat ze veel meer met elkaar samenwerken, als de vingers van één hand.

Zo'n samenwerking is wat de *chela*, de leerling op het Pad, ook moet leren. Vergelijk het met een orkest waarin iedereen zijn instrument met perfecte beheersing bespeelt en zo de zuiverste harmonie bereikt. En dit is niet eens zo groots en zo ver weg dat we ons dat niet voor kunnen stellen.

Continue meditatie in de praktijk

Wat betekent dit nu praktisch voor ons? Mediteren over eenheid is heel mooi, maar als we dat twee keer in de week op een matje doen en verder vrolijk ons persoonlijke leventje leiden, komen we niet ver. Het gaat uiteindelijk om verheven gedachten gewoon in de praktijk van alledag tot uitdrukking te brengen, om *juist* tijdens de ons vertrouwde dagelijkse beslommingen met die gedachten bezig te zijn. Zo kunnen we leren om geduldig te zijn

bij het verrichten van saaie huishoudelijke klusjes — die voor sommigen een ware beproeving zijn. Zo kan de chela oefenen om elke dag, continu, te mediteren op verheven gedachten, op de Eenheid en de grenzenloosheid, terwijl hij gewoon in het praktische leven van alledag zijn werkzaamheden verricht.

Daar gaat het om, om die ideaalbeelden tot een levende kracht te maken, elke seconde van het leven.

Gottfried de Purucker verwoordt dit heel mooi als hij over chelaschap schrijft:

Door groot te worden in kleine dingen, leert hij groot te worden in grote dingen.⁽⁸⁾

Zo zien we een verheven, bijna oneindig ver Bodhisattva-ideaal vertaald naar een hier en nu dat eenvoudig is en heel dicht bij ons ligt. We kunnen die deugden, deze zeven Pāramitā's, gewoon elke dag op onze eigen manier beoefenen.

Van stress tot Zen

Mediteren in het licht van mededogen is in feite waar Zen voor staat. Het is het 'zien vanuit de andere oever', in de eigen (Buddha-)natuur schouwen, vanuit een visie van grenzenloosheid en eenheid beseffen dat we alles in onszelf dragen, in essentie het Ene *zijn*. Stress is gebonden aan ons persoonlijk denken, maar vanuit het bovenpersoonlijk denken is er niets dat we niet aankunnen. Dat wil niet zeggen dat je over een uur of binnen een dag iets kan, zonder jezelf te forceren, want alle innerlijke rijpingsprocessen kosten tijd. Maar alle wijsheid, groei, zelfoverwinning, verlichting en inspiratie komen uiteindelijk van binnenuit.

In het eerste artikel van deze serie citeerde ik de bekende psychiater Viktor Frankl, die schreef:

Wat de mens feitelijk nodig heeft, is niet zozeer een toestand zonder spanningen, maar het streven naar en strijden voor een waardig doel.⁽⁹⁾

En wat is nou een waardiger doel dan te leven voor de grenzenloze totaliteit? Als we ons een beeld hiervan kunnen vormen, als we dit ideaal helder voor ogen hebben, dan vervliegt elke vorm van stress, omdat we volkomen gedragen worden door deze grootse en universele visie. We vergeten onszelf in het werken vanuit dit ideaal, in het werken voor het geheel. Zo komen we van stress tot Zen!

Referenties

1. Erwin Bomas, 'Zen en de kracht van concentratie'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 42, nummer 1, februari 2020, blz. 11-19; en: 'Het beheersen van gedachten'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 42, nummer 3, juni 2020, blz. 78-86; en: 'Een spirituele kijk op communicatie'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 42, nummer 4, augustus 2020, blz. 116-125.
2. Zie ref. 1, tweede artikel, blz. 80.
3. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1992, blz. 185.
4. D.T. Suzuki, *Inleiding tot het Zen-Boeddhisme*, N. Kluwer, Deventer, z.j.
5. Zie ref. 3, blz. 101 en 135-137.
6. W.Q. Judge, *De Oceaan der Theosofie*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1983, hoofdstuk 6, blz. 68. De bewoordingen zijn enigszins aangepast.
7. Thomas F. Cleary (vertaler), *Entry into the Realm of Reality – The Text*, (Avatamsaka Sūtra, Hoofdstuk 39), Shambala, Boston, Shaftesbury 1989.
8. Gottfried de Purucker, *De Esoterische of Oosterse School (Esoterische Instructies, deel 2)*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1991, blz. 62.
9. Viktor E. Frankl, *De zin van het bestaan*. Donker, Rotterdam 1978/2016, blz. 131-132.

Esoterische Instructies 1 en 2 van G. de Purucker

Met het onlangs verschenen deel acht van de *Esoteric Teachings* van G. de Purucker is de vernieuwde heruitgave van de twaalfdelige serie compleet. Vernieuwd omdat ze volledig gelijk gemaakt zijn aan de originele, door G. de Purucker geaccordeerde teksten. We zullen deze serie in de komende *Lucifers* bespreken, waarbij we telkens twee deeltjes uitlichten. Te beginnen met deel één en twee: *The Esoteric Path: Its Nature and its Tests* en *The Esoteric or Oriental School: Steps in the Initiatory Cycle*.

Kerngedachten

» Er bestaat exoterische of versluierde kennis en esoterische, ongesluierde kennis. Die esoterische kennis is niet vrijblijvend, maar vereist een mededogende instelling. Als je niet de juiste mentaliteit en discipline hebt ontwikkeld, kun je die esoterische kennis nooit werkelijk begrijpen.

» Esoterisch onderwijs doet een beroep op de verantwoordelijkheid van zowel leraar als leerling, een mystieke relatie die gestoeld is op onvoorwaardelijk vertrouwen, toewijding en loyaliteit.

» Het herkennen van een esoterisch Leraar is gebaseerd op het innerlijk vermogen van de leerling om de geestelijke kwaliteiten waarvan de Leraar een levende uitdrukking is, te herkennen.

Esoterisch versus exoterisch

Alle grote wereldtradities kenden en kennen naast een uiterlijke, exoterische kant ook een innerlijke, esoterische kant. Exoterische of openbare leringen zijn bestemd voor het grote publiek, vaak gebracht in de vorm van parabellen en gelijkenissen zoals in de Bijbel, of in paradoxen zoals je die in de oosterse traditie tegenkomt bij Lao-tse in zijn *Tao Te King*. In beide gevallen is er sprake van versluiering van kennis, met als doel dat men zonder de juiste sleutel niet in staat is de diepere betekenis te begrijpen.

Esoterische leringen daarentegen zijn directe, relatief ongesluierde leringen, verborgen voor het grote publiek. Directe kennis van de wetmatigheden van de Natuur, de geestelijke achtergrond van mens en kosmos die door de Grote Leraren werd onderwezen aan een selecte groep leerlingen. Namelijk alleen die leerlingen, die bewezen hadden waardig te zijn en de

verantwoordelijkheid te kunnen dragen om deze leringen te kunnen ontvangen. Dat wil zeggen, zij die in de praktijk van het leven aangetoond hadden deze kennis niet voor eigenbelang te misbruiken.

De twaalf *Esoteric Teachings* van G. de Purucker bevatten dan ook diepgaande esoterische leringen die strikt vertrouwelijk waren, bestemd voor de leden van de Esoterische Sectie (E.S.) van de Theosophical Society Point Loma (TSPL). Het feit dat ze vanaf de eerste open publicatie in 1980 voor het grote publiek beschikbaar zijn gekomen, maakt dat ze daarmee sec beschouwd exoterisch zijn geworden. Dat neemt echter niet weg dat ze van onverminderde waarde zijn en dat de kennis ervan nog even fundamenteel en diepgaand is als toen ze door De Purucker in de jaren dertig van de vorige eeuw onderwezen werd. De publicatie doet ook niets af aan de grote mate van zorgvuldigheid waar-

mee er met de instructies omgegaan dient te worden. Die zorgvuldigheid heeft onder andere betrekking op de wijze waarop deze instructies bestudeerd dienen te worden. De leden van de E.S. van TSPL waren verplicht om met de deeltjes één en twee te beginnen, en wij raden de lezers dan ook ten eerste aan om eerst met deze delen te beginnen alvorens verder te gaan met de zogenaamde ‘technische’ leringen van de overige deeltjes. Esoterische Instructies één en twee vormen tezamen namelijk het morele fundament, de ethische grondslag die onmisbaar is voor de verdere bestudering van de overige delen, dus de delen drie tot en met twaalf.

Waarom is deze ethische grondslag zo van belang?

Het juiste motief

De vraag die in deel één centraal staat is: waarom wil je esoterische kennis bestuderen? Wat is het motief waarmee je je erin wil verdiepen? Zoek je deze kennis uit nieuwsgierigheid en alleen voor je eigen ontwikkeling? Of ben je op zoek naar wijsheid zodat je beter in staat bent anderen te helpen? Die vraag is essentieel. Want, zo waarschuwt De Purucker, met ieder ander motief dan het ten dienste willen zijn aan de mensheid, heeft het geen enkele zin de leringen verder te bestuderen. Vanuit een zelfzuchtig motief zal de bestudeerder alleen maar teleurgesteld worden. In het beste geval zal hij geen ingang tot de leringen vinden, in een minder gunstig geval zal het door misbruik tot nadelige gevolgen kunnen leiden voor zowel de bestudeerder als zijn omgeving. Je verdiepen in esoterische wijsheid is namelijk niet zonder consequenties, want zoals wordt gesteld: met de Natuur valt niet te spotten.

Mentale houding en discipline

Als het motief juist is en de leerling gekozen heeft om het esoterische pad, het Pad van Mededogen te gaan, is het zaak dat hij zich geschikt maakt om de leringen ook daadwerkelijk eigen te maken. Esoterische leringen zijn van een innerlijke, spirituele kwaliteit en om ze te kunnen doorgronden moet de leerling een overeenkomstige innerlijke kwaliteit in zichzelf ontwikkelen. Een gegeven dat vaak wordt onderschat. Maar net zomin als dat je hogere wiskunde kan begrijpen zonder de juiste voorbereiding en inspanning, kun je esoterische leringen doorgronden zonder de juiste training. Training in het ontwikkelen van de kwaliteit die zich uitdrukt in mededogen en zelfvergetelheid. Bovendien gaat esoterische training verder dan alleen een mentale training. Want naast de mededogende mentaliteit is de discipline om daar in het leven

uitdrukking aan te geven, een absolute vereiste. Zoals gezegd valt met de Natuur niet te spotten en het gaat er dus ook niet om wat de leerling wenst te zijn, maar wat hij werkelijk is. De mate waarin de leerling de juiste mentaliteit geworden is, bepaalt de mate waarin hij dieper door kan dringen in de wetten van de Natuur. Vandaar het adagium dat ‘discipline aan de mysteriën voorafgaat’. Het opbouwen van een mededogende en universele visie alleen is niet voldoende, de leerling zal ook daadwerkelijk naar de consequenties van die visie moeten leven.

Deze mentaliteit en discipline worden in deel één weergegeven aan de hand van een gelofte die de E.S.-leden moesten afleggen, en aan de hand van de zeven Pāramitā's, de zeven deugden die beoefend dienen te worden. Beiden als onderdeel van de training voor de leerling om zich te oefenen in zelfvergetelheid en het zich ten dienste stellen van anderen.

De zeven Pāramitā's

DĀNA, de sleutel van mildheid en onsterfelijke liefde. Van de werkwoordstam *dā-*, geven, ‘schenken’, ‘aanbieden’, ‘zich opofferen’.

ŚĪLA, de sleutel van Harmonie in woord en daad, de sleutel die oorzaak en gevolg in evenwicht brengt en geen ruimte meer laat voor Karmische werking.

KSHĀNTI, zachtmoedig geduld dat door niets verstoord kan worden.

VIRĀGA, onverschilligheid voor vreugde en smart, waardoor illusie wordt overwonnen en alleen waarheid wordt aanschouwd.

VĪRYA, de ontembare kracht die zich, uit het slijk der aardse leugens, een weg baant naar de verheven WAARHEID.

DHYĀNA, welks gouden poort, eenmaal geopend, de Narjol [een adept] de weg wijst naar het gebied van het eeuwig Sat en de ononderbroken overpeinzing ervan.

PRAJÑĀ, de sleutel tot hetgeen van een mens een god maakt, hem verheft tot een Bodhisattva, een zoon van de Dhyāni's.

Dat zelfs voor het beoefenen van die deugden geldt, dat er eerst sprake moet zijn van het juiste motief, blijkt uit de volgende woorden van H.P. Blavatsky uit *De Stem*

van de Stilte, die De Purucker bij zijn introductie van de Pāramitā's aanhaalt:

Te leven om de mensheid ten zegen te zijn is de eerste stap.
Het beoefenen van de zes verheven deugden is de tweede.⁽¹⁾

De Esoterische of Oosterse School

Als de leerling dan aan de juiste criteria voldoet, het juiste motief, de juiste mentale houding en de juiste discipline heeft ontwikkeld om toegelaten te worden tot de Esoterische School, hoe ziet het onderwijs er dan uit dat hij ontvangt? Dat is het onderwerp van Esoterische Instructie deel twee: *The Esoteric or Oriental School: Steps in the Initiatory Cycle*.

De Purucker begint dit deel met een uiteenzetting van wat de oorsprong van de Esoterische School is: de Hiërarchie van Mededogen. De oerbron waar de universele wijsheid, de Theosofia vandaan komt. Hij beschrijft hoe deze kennis vanuit de innerlijke gebieden van ons universum via de Cosmische Hiërarchie van Buddha's van Mededogen tot de mensheid is gekomen. Universele wijsheid die op gezette tijden door verschillende Boodschappers of Leraren naar buiten is gebracht en waarvan H.P. Blavatsky het meest bekend is in de recente geschiedenis.

Het is ook H.P. Blavatsky die in 1888 de Esoterische Sectie stichtte, teneinde een kern van toegewijde leerlingen bijeen te brengen waarvan ze zeker was dat zij de Theosophical Society en haar werk voort konden zetten. Onder leiding van haar opvolgers, is deze kern van E.S.-leden via W.Q. Judge en K. Tingley in 1929 onder leiding van G. de Purucker gekomen.

Educatie

De manier van onderwijs is van oudsher op hetzelfde principe gebaseerd: namelijk het door de Leraar stimuleren van wat in de leerling reeds aanwezig is. De Purucker zegt daar het volgende over:

Alle mysteriën van het Universum liggen latent in uzelf, alle geheimen en mysteriën van het Universum zijn daar te vinden, en zoals ik zo vaak heb gezegd, alle vooruitgang in esoterische kennis, wijsheid en training is slechts een ontplooiing tot bloesem en vrucht van wat innerlijk reeds aanwezig is.⁽²⁾

Esoterisch onderwijs is educatie in de letterlijke betekenis van het Latijnse woord *e-ducere*, 'naar buiten leiden', het tot activiteit helpen brengen van wat reeds innerlijk

latent aanwezig is. Dit doet de Leraar door zich op de hogere natuur van zijn leerlingen te richten en voortdurend een beroep te doen op hun begripsvermogen. Vervolgens is het aan de leerlingen zelf om op eigen kracht en met eigen inspanning dit begripsvermogen tot 'bloesem en vrucht' te brengen.

Van 'inprenten' van wijsheid is dus geen sprake, dat is net zo onmogelijk als het voor een ander leren fietsen. De Leraar kan alleen inspireren, de leerling moet vervolgens zelf het werk doen, zelf zijn spirituele vermogens ontplooiën, waarbij hij niet kan leunen op de Leraar.

Een onderdeel van deze training, nauw verbonden aan de eerder genoemde houding en discipline, is meditatie: de oefening van het richten van gedachten op hogere, universele denkbeelden en er ongestoord over peinen.

Dat vereist een concentratie waarvoor ten eerste alle gejaagde gedachten van persoonlijke aard stilgelegd moeten worden. Dit stilleggen is dus een middel, een voorwaarde om aan de werkelijke meditatie te beginnen. In het begin zal het helpen om op vaste tijdstippen te mediteren, maar uiteindelijk dient het een continue contemplatie te zijn; een onafgebroken voor ogen houden van het te bereiken universele ideaal en een dienovereenkomstig handelen. Dat betekent een voortdurende waakzaamheid om op ieder moment en in elke omstandigheid alleen die gedachten en handelingen toe te laten die van de zuivere kwaliteit van dat ideaal zijn.

Mystieke relatie Leraar-leerling

Vanzelfsprekend is de rol van de Leraar bij esoterisch onderwijs van het grootste belang. En het is één van de natuurwetten die onderwezen werd – namelijk de hiërarchische grondstructuur van het universum – die verklaart dat die Leraar er altijd is. De hiërarchie van Buddha's van Mededogen kwam al even ter sprake, een hiërarchie die ook wel als de Guruparamparā, of de Gouden Keten van Hermes bekend staat: een keten van opeenvolging van Leraren die van de innerlijke gebieden van de kosmos tot aan onze planeet reikt en die onophoudelijk actief is. De Leraar, op ieder niveau, is er altijd en staat altijd klaar, maar het is aan de leerling om zichzelf geschikt te maken, om 'de juiste klopp op de deur te doen' om ermee in contact te komen en de leringen te kunnen ontvangen. De enorme verantwoordelijkheid die de Leraar voor het doorgeven van esoterische leringen draagt, spreekt voor zich. Maar ook bij de leerling berust een grote verantwoordelijkheid om juist om te gaan met datgene wat hij ontvangt. Dat vereist een bijzondere band tussen de

Leraar en leerling die wordt beschreven als een die verder gaat dan die van ouder en kind. Het is een mystieke of heilige relatie die gebaseerd is op onvoorwaardelijke loyaliteit en vertrouwen.

Bovendien heeft de leerling ook de plicht om zich geschikt te maken de kennis door te geven aan eenieder die minder weet dan hij. Iets dat een logisch gevolg is als je vanuit mededogen de leringen bestudeert. Geheel in lijn van de spirituele Hiërarchie van Mededogen, is het de plicht van de leerling zoveel van het Licht door te geven als waartoe hij gemachtigd en in staat is. Het is een plicht waarvan het nalaten wordt vergeleken met water, dat wanneer het niet meer stroomt, stilstaand water wordt en daarmee een broedplaats voor morele ziekte en dood.

Doel en bestemming

Het enige bestaansrecht van de Theosophical Society is dan ook het lijden van de mensheid op te heffen. Het is met dit doel dat in 1875 de Theosophical Society is opgericht: aan de hand van de esoterische leringen een nieuwe impuls geven om de harten van de mensen te openen. Er is esoterische kennis gegeven die voorheen in geen tien-duizenden jaren bekend is gemaakt en waarvan wordt gezegd dat het de komende duizenden jaren als spirituele voeding dient om de mensheid in dit doel te voorzien.

Het zuiver houden en zuiver doorgeven van de leringen is hierbij van cruciaal belang: om ervoor te zorgen dat ze niet degenereren tot een zoveelste nieuwe godsdienst. Te leven de mensheid ten zegen te zijn en te geven wat in je vermogen ligt om de mensheid te dienen, dat is de boodschap die De Purucker zijn leerlingen geeft. Alleen dan zal de schakel met de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen onverbroken blijven.

De Leraar herkennen

Tot slot, hoe herken je een esoterisch Leraar? Stel, zo begint De Purucker dit onderwerp, dat er iemand verschijnt die een notarieel document zou laten zien, voorzien van een indrukwekkend zegel en mooi lint, waarop zou staan dat hij de nieuwe boodschapper zou zijn. Wat is daar de waarde van zolang een document kan worden vernietigd, vervalst, terzijde gelegd of verloren? De herkenning van de Leraar is dan ook niet gebaseerd op uiterlijke kenmerken, maar op de innerlijke vermogens van de leerling om de juiste kwaliteit van de Leraar te herkennen.

Het bewijs van een waar Leraar draagt hij niet bij zich in een uiterlijk document, maar in zichzelf, in zijn leefwijze. Een waar esoterisch Leraar zal namelijk altijd een levende

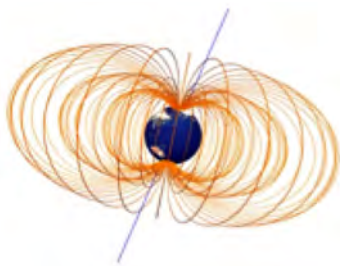
uitdrukking zijn van die kwaliteiten, hij zal het levende voorbeeld zijn van mededogen, van wijsheid, van kalmte, van loyaliteit en een krachtige spirituele wil. Aan de vruchten herkent men de boom. En wederom wordt er een beroep gedaan op de leerling, op zijn verantwoordelijkheid om deze kwaliteiten in zichzelf te ontwikkelen opdat hij zijn Leraar kan herkennen. Een herkenning waar geen geschreven document tegen op kan, omdat ze gebaseerd is op een innerlijke overtuiging, een innerlijk bewijs dat niets of niemand meer kan afnemen.

Te bestellen via onze website: webshop.stichtingisis.org.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1992, blz. 101.
2. G. de Purucker, *Esoterische Instructie Deel 2, De Esoterische of Oosterse School*, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1991, blz. 30. (hernieuwde Engelse uitgave) *The Esoteric or Oriental School: Steps in the Initiatory Cycle*, blz. 27 (hernieuwde Engelse uitgave).

Theosofie in de Natuur

Heeft de mens een magnetisch zintuig?

Heeft de mens een magnetisch zintuig, net als sommige dieren? Op basis van de theosofische kennis over de aard en werking van bewustzijn, gecombineerd met enkele interessante resultaten van recent onderzoek, komen we een stap dichterbij een beantwoording.

Magnetische oriëntatie in het dierenrijk

Het is al een tijdje bekend dat dieren die over lange afstanden reizen, zich vaak oriënteren door middel van het magnetisch veld van de aarde. Zij kunnen dus waarnemen waar de Noord- en Zuidpool is. Enkele van deze dieren zijn: walvissen, zeeschildpadden, vleermuizen, bijen, duiven en vele trekvogels.

Aan deze lijst is recent ook de hond toegevoegd. In een elegant experiment bleken sommige honden, die in een dicht bos (zonder hun baas erbij) op zoek waren naar jachtwild, een zeer opmerkelijk gedrag te vertonen. Op het moment dat ze terug wilden naar hun baas, liepen ze een paar keer heen en weer richting noord en zuid. Ze renden dus precies in lijn met de richting van het magnetisch veld. Daarna waren ze in staat om in een rechte lijn terug te keren naar hun baas, die aan het wachten was aan de rand van het bos. En dit alles zonder dat ze hun baas konden zien of ruiken. Die mogelijkheid was uitgesloten in dit experiment. Zie voor

meer details over de onderzoeksopzet, het kader “Hoe werd het magnetisch zintuig van honden aangetoond?”

Deze bevindingen maken het ook begrijpelijker dat honden soms over verrassend grote afstanden hun baas kunnen terugvinden. Honden zijn ook met succes in de Eerste Wereldoorlog gebruikt om boodschappen over grote afstanden over te brengen. Nu zijn honden geen trekdieren die honderden kilometers reizen. Toch hebben ze dit zintuig. De onderzoekers sluiten daarom niet uit dat veel meer dieren (iets) van het aardmagnetisch veld kunnen waarnemen.

Elk wezen is wezenlijk een magneet

Welke aanwijzingen kunnen we uit de Theosofie halen, op dit punt? Volgens de Theosofie leven alle dingen: melkwegstelsels, zonnestelsels, planeten, mensen en atomen bijvoorbeeld, zijn de zichtbare uitingen van bewustte wezens. En elk van deze wezens is fundamenteel tweepolig gedurende zijn perioden van uiterlijk bestaan, heeft een relatief geestelijke en relatief

Kerngedachten

» Steeds meer dieren blijken het magnetisch veld van de aarde te benutten om hun route te bepalen.

» Het principe van magnetisme is een fundamentele eigenschap van bewustzijn: elk wezen trekt op alle niveaus van zijn bewustzijn wezens aan en stoot wezens af.

» Mogelijk is de lagere natuur van de mens gevoelig voor het aardmagnetisch veld, maar dat speelt geen grote rol in zijn waakbewustzijn, omdat zijn bewustzijn actief is op een veel geestelijker gebied van bestaan.

Hoe werd het magnetisch zintuig van honden aangetoond?

Jachthonden zijn gewend zelfstandig op zoek te gaan naar wild en periodiek terug te keren naar hun baas. Daartoe zijn ze vlot in staat, ook al zwerven ze een tijdje in hun eentje door een dicht bos. In het experiment kregen de honden zenders en camera's om. Wat bleek? Een deel van de honden volgde hun eigen geurspoor terug. Omdat ze zwervend heen waren gelopen, liepen ze langs dezelfde bochten weer terug. Een relatief lange looptocht. Een ander deel van de honden, ongeveer de helft van de onderzoeksgroep, liep in een rechte lijn terug naar hun baas. Wat deden die? Op het moment dat ze terug wilden, renden ze ca. 20 meter in Z-N of N-Z richting, en dat soms enkele keren achtereen. Dit wijst sterk op het bezit van een magnetisch zintuig. Daarna waren ze in staat precies de richting uit te slaan die naar hun baas voerde. Ze waren ook in staat om hun koers bij obstakels op een juiste manier te corrigeren. Ze liepen dus niet 'domweg steeds naar één windrichting'. Ze hadden kennelijk een beeld van hun relatieve positie ten opzichte van hun baas — hoewel ze hun baas niet konden zien of ruiken.⁽¹⁾

stoffelijke pool. De hele gemanifesteerde Natuur is opgebouwd uit polariteiten: activiteit–rust, geboorte–dood, aantrekken–afstoten, noord–zuid, groot–klein, enzovoort. Het bewustzijn van elk wezen werkt dan ook als een magneet. Terwijl hij continu verandert, zijn innerlijke groei-proces doormaakt, trekt hij voortdurend andere wezens aan die op dat moment in karakter met hem overeenstemmen. Daarmee heeft hij kortere of langere tijd een intensieve wisselwerking. Tegelijkertijd zijn er continu wezens die de wisselwerking beëindigen, omdat ze door de tijd heen minder overeenkomen, 'uit elkaar gegroeid zijn'. Laten we onszelf als voorbeeld nemen. Ieder van ons trekt op het denkgebied bepaalde gedachten aan, terwijl andere gedachten ons niet raken of slechts licht en kortstondig. En op onze beurt beïnvloeden wij vele medemensen door onze gedachten. Daarbij moeten we ons realiseren dat aantrekking zowel door positieve als door negatieve aantrekkingskracht tot stand kan komen. We worden immers aangetrokken tot de dingen waar we van houden én tot alle dingen waar we bang voor zijn, die ons afkeer inboezemen. Over beide soorten dingen neigen we continu na te denken. Loslaten ontstaat door 'erboven te staan', je er niet meer mee bezig te houden, noch liefde

noch haat te voelen.

Ditzelfde beginsel zien we ook in onze psychische en emotionele natuur: sommige emotionele prikkels van buiten raken ons sterk, en andere niet. Dat is heel individueel. Sommige mensen zijn zelfs helemaal niet gevoelig op dat punt.

In elk onderdeel van ons lichaam zien we precies zo'n aantrekking en afstoting optreden. Onze huid, longen en darmen nemen actief of passief zeer bepaalde stoffen op en scheiden andere juist uit. Elke individuele cel doet datzelfde. Het ligt voor de hand dat u evenzeer op het geestelijke gebied talloze voorbeelden kunt vinden. Wie zich door zijn geweten en zijn edele motieven laat leiden, trekt soortgelijke mensen aan. In alles wat hij doet of zegt, spreekt hij zijn medemensen aan in hun eigen hogere, idealistische aspecten, activeert hij juist dat denkaspect. Theosofisch gezien is elk wezen dus 'magnetisch' in elke laag of niveau van zijn wezen.

Dat hoeft niet te betekenen dat elk wezen dat potentiële vermogen ook uitdrukt op het specifieke gebied van het aardmagnetisch veld. We weten al dat het ene dier veel gevoeliger voor dat veld is dan het andere dier.

Deze visie verklaart ook het bestaan van een tweepolig magnetisch veld in vele planeten, waaronder de aarde, maar niet alle. Elk planetair bewustzijn werkt fundamenteel als magneet, trekt wezens aan en stoot wezens af, maar ze zijn niet allemaal op dit moment actief op het magnetische gebied dat de onderzoekers met hun fysieke apparatuur kunnen waarnemen.

Kan de mens het magnetisch veld van de aarde waarnemen?

De vraag die opdoemt is: hebben wij mensen ook een magnetisch zintuig? Hoe gevoelig zijn wij mensen voor de magnetische velden die onze natuurkundigen kunnen meten? Wie dit onderzoekt zal vele positieve aanwijzingen vinden. We noemen er een paar. Het HeartMath Institute in de Verenigde Staten heeft gemeten dat ons hart een vele malen groter en krachtiger elektromagnetisch veld produceert dan onze hersenen. Mensen rusten beter uit in de slaap als ze met hun hoofd richting noord of noordoost liggen, en daardoor in harmonie met de krachtlijnen van het aardmagnetisch veld. Dit laatste zou een vraag kunnen oproepen. Immers, je ligt met je noordkant (ons hoofd) richting noordpool, en gelijke polen stoten elkaar af. Maar zo werkt het niet. Door met ons hoofd richting noordpool te liggen, is onze 'stroomrichting' (van noord naar zuid) gelijk aan de 'stroomrichting' van de planeet,

Er zijn aanwijzingen dat tuimelaars, een dolfijnsensoort, in staat zijn magnetische velden waar te nemen. De onderzoekers weten alleen nog niet met welk orgaan ze dat doen.

en daardoor in harmonie ermee.

Een andere aanwijzing voor onze magnetische gevoeligheid is, dat bepaalde processen in onze cellen verstoord kunnen raken door krachtige magnetische velden. Voorts is bekend dat bepaalde delen van onze hersenen het zeer magnetische mineraal magnetiet produceren. Dat doen met name de hersenstam en de kleine hersenen. In een experiment is aangetoond dat deze hersengedeelten reageren op veranderingen in het aardmagnetisch veld.⁽²⁾ Alleen ... de betrokken mensen hadden dat niet bewust door! Maar de betrokken celwezens reageerden wel. Dit is goed te begrijpen, want de hersenstam en de kleine hersenen vervullen automatische coördinerende functies, die in feite tot het dierenrijk behoren. Onze grote hersenen reageren er niet of veel minder op, omdat die functioneren op een veel etherischer niveau dan het aardmagnetisme. Zij zijn het instrument van ons denkvermogen.

Wat kunnen we hieruit opmaken? Polariteit is de basis van de levende Natuur, en het proces van aantrekking en afstoting is het fundamentele proces achter de interactie van alle wezens. Wij menselijke denkers lijken echter, in onze innerlijke groei, grotendeels voorbij het stadium gegroeid waarin we zeer bewust omgaan met het aardmagnetische gebied — hoewel onze lagere, instinctieve, instrumentele natuur daarvoor nog een beperkte gevoeligheid heeft. Dus ja, ook de mens heeft een magnetisch zintuig, maar daar ligt onze focus al lange tijd niet meer op.

Waarop ligt onze focus dan wel? Op het mentaal-spirituele gebied. Ons denkend bewustzijn is daarop gericht, en daarin ligt nu onze grote leerschool. Voor ons is de

‘noordpool’ – symbolisch gezegd – onze geestelijke, onzelfzuchtige pool, ons besef van verbondenheid met al wat leeft. En de tegenovergestelde pool zijn alle gedachten die gericht zijn op het wel en wee van ons stoffelijke voertuig, ons uiterlijk bestaan en onze uiterlijke wensen. We breiden ons bewustzijn uit door ons op onze ‘noordpool-gedachten’ te richten en onze ‘zuidpool-gedachten’ te laten doorstralen van onze idealen en eenheidsbesef.

Referenties

1. Dit experiment is verricht door Tsjechische onderzoekers, zie voor meer uitleg: www.scientias.nl/honden-vinden-dankzij-het-aardmagnetisch-veld-de-weg-terug-naar-hun-baasjes/
2. In 2019 gepubliceerd door onderzoekers van Caltech (VS) en de universiteit van Tokyo. Zie voor een Nederlandse uitleg: www.scientias.nl/mensen-kunnen-onbewust-veranderingen-in-magnetische-velden-detecteren/.

Donald Hoffman: een wetenschapper die openlijk uitgaat van bewustzijn als grondslag

Kerngedachten

» Donald Hoffman nadert in één opzicht de Theosofia: hij tracht alle verschijnselen te verklaren als interacties van bewuste wezens. Op overige punten volgt hij nog de heersende materialistische visies.

» Hoffman stelt dat zijn visie op bewustzijn als hypothese kan worden getest, zoals wij dat ook altijd stellen van de theosofische grondgedachten. Hij is een van de weinige wetenschappers die deze hypothese openlijk met vakgenoten durft te bediscussieren.

We signaleren regelmatig veelbelovende wetenschappelijke benaderingen waarbij een stap in de richting van de Theosofia wordt gedaan. Vandaar dat we nu aandacht geven aan de visies van Donald D. Hoffman, een Amerikaanse expert op het gebied van de menselijke waarneming. Eén element van zijn visie is opmerkelijk: dat de interactie van bewuste wezens de verschijnselen in de natuur zou kunnen verklaren. Dat maakt het de moeite waard om zijn visies met de Theosofia te vergelijken.

Bewustzijn als drijvende kracht achter alle verschijnselen

Hoffman schreef in augustus 2019 het boek *The case against reality. How evolution hid the truth from our eyes* ('De rechtszaak tegen de werkelijkheid. Hoe de evolutie de waarheid voor onze ogen verborg').⁽¹⁾ Wij besteden graag aandacht aan zijn gedachten, want hij gaat openlijk uit van bewustzijn als kracht in de natuur. Op dat ene punt herhaalt hij de grondgedachte van de Theosofia, de kerngedachte van alle grote religies en filosofieën.

Volgens hem is de kosmos van klein tot groot opgebouwd uit *actoren*, die in voortdurende wisselwerking zijn. Hij gebruikt het Engelse woord *actors*. Daarmee bedoelt hij geen toneelspelers maar het filosofische begrip *actoren*: centra van bewustzijn die zelfstandig kunnen *waarnemen*, *be-*

sluiten en *handelen*. Die actoren zijn in voortdurende interactie met elkaar. Ze vormen netwerken, samenwerkingsverbanden. En alle dingen in de natuur zijn niets anders dan de uitingen van die interacties. Niet alleen een mens, dier of plant is er het resultaat van, maar ook elk atoom en elk elektron. Alle dingen zonder uitzondering zijn bezielde, veroorzaakt door bewustzijn, of preciezer gezegd bewustzijn, door netwerken van actoren.

Dit standpunt verdedigt hij openlijk in zijn wetenschappelijke publicaties. Veel collega's zullen dat vermoedelijk speculatief en zweverig vinden, maar volgens Hoffman is zijn standpunt wetenschappelijk te testen. Hij probeert dat zelf door zijn theorie om te zetten in enkele fundamentele wetenschappelijke relaties, en vervolgens te testen of je daarmee de belangrijke natuurwetten beter kunt verklaren.

Nog zeer zoekende ...

Hoffman is nog hard aan het zoeken hoe hij dit kernidee kan uitwerken. Dat erkent hij ook. Veel van zijn pogingen tot verklaring blijven binnen de kaders van de gangbare materialistische theorieën, en met name binnen het kader van het darwinisme. In zijn ogen evolueren actoren omdat de actoren die 'niet effectief besluiten en handelen' het niet redden in dit uiterlijke leven.

Het lijkt ons dat hij hiermee zijn eigen uitgangspunt tekort doet. Als bewustzijn fundamenteel is, kan het niet verdwijnen. Het kan hoogstens tijdelijk van het levenstoneel verdwijnen, om zich daarna opnieuw te belichamen. Daarbij zijn alle wezens in hun ontwikkelingsproces fundamenteel afhankelijk van elkaar. De wezenlijke grondtoon van de natuur is daarom samenwerking, gezien vanuit dit uitgangspunt.

We noemen hieronder nog drie andere onderdelen van zijn theorie en leggen daar de Theosofia naast. Zodat u als lezer uw eigen visie kunt vormen.

Hoffman: we zien slechts 'iconen'

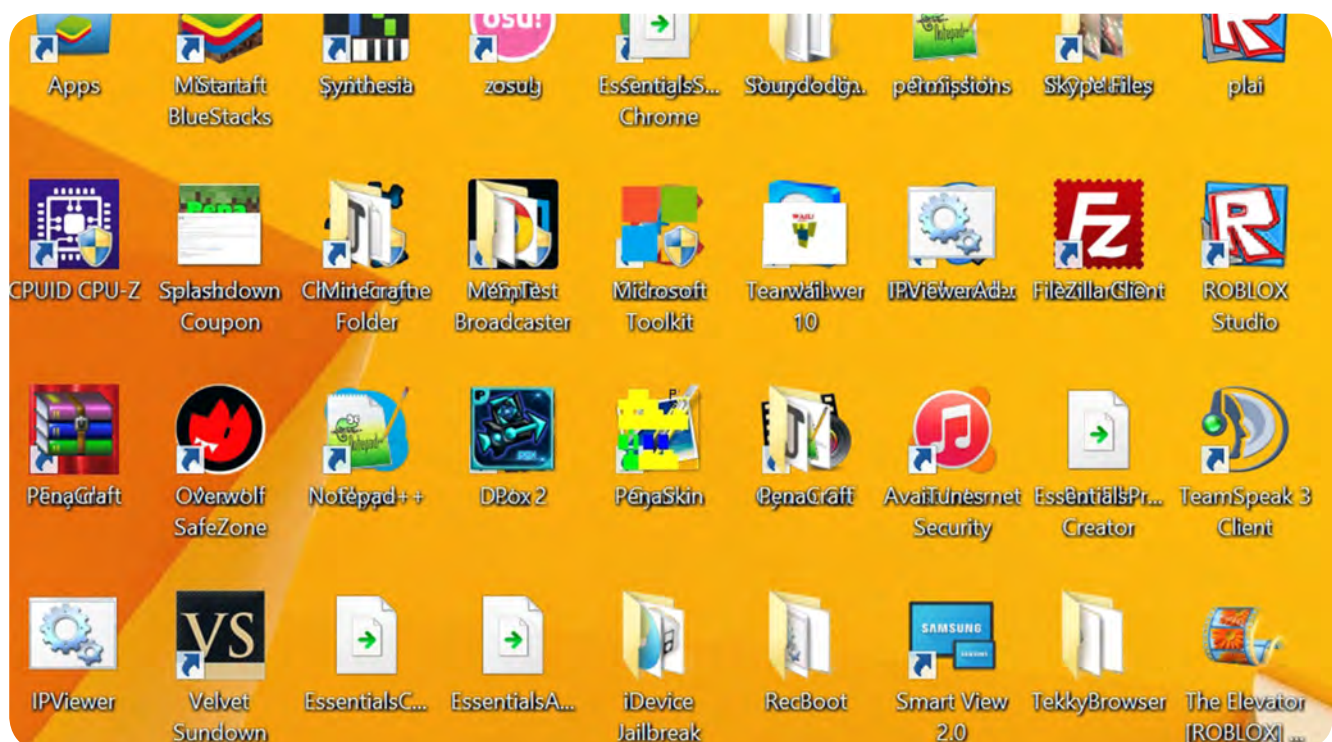
Hoffman heeft een boeiende visie op onze zintuiglijke waarnemingen. Hij neemt nadrukkelijk afstand van het materialistische standpunt dat materiële dingen op zichzelf kunnen bestaan en dat onze zintuigen die 'werkelijkheid' direct waarnemen. Vandaar de titel van zijn boek: *The case against reality*, de 'rechtszaak tegen de werkelijkheid'.

Met *reality* bedoelt hij hier het oude materialistische idee dat dode stof de werkelijkheid zou zijn.

Dat standpunt is volgens hem niet vol te houden omdat het een fundamentele vraag niet kan beantwoorden: hoe verklaar je dan het bestaan van bewustzijn? Je kunt van alle dingen de uiterlijke kenmerken beschrijven, maar daarmee heb je nog geen begin van een verklaring van bewustzijn. Waarom kunnen we zien, horen, proeven, ruiken en voelen?

Welk alternatief stelt hij voor? Hij baseert zijn theorie op een analogie. Hij vergelijkt onze waarnemingen en acties met die van iemand die achter een beeldscherm werkt. Zo'n persoon ziet op het beeldscherm allerlei symbolische plaatjes, de zogenoemde 'iconen'. Daar werkt hij mee. Die kan hij openen, verslepen, opbergen, enzovoort. Er is bijvoorbeeld een icoon voor een tekstbestand, voor een map (een bundeling bestanden), voor de prullenbak. Als je een bestand in de prullenbak schuift, wordt deze gewist. Die iconen hebben, zoals we allen weten, *helemaal niets* gemeen met wat er in de computer daadwerkelijk plaatsvindt. In werkelijkheid sturen we een codetaal aan en worden er tienduizenden berekeningen per seconde uitgevoerd. En dat icoontje dat midden op je beeldscherm te zien is, ligt helemaal niet centraal in het binnenste van de computer. Ook heeft hij daarbinnen geen gele of witte kleur, geen vorm van een papiertje of mapje.

Hoffman komt nu met de hypothese dat alles wat we

om ons heen waarnemen, dus zien en horen en ruiken en voelen en proeven, *iconen zijn die ons bewustzijn gecreëerd heeft*, voor overlevingsdoeleinden. Net alsof we de hele wereld door een beeldscherm bekijken. Alsof we in een *virtual reality* leven. Het netwerk van actoren dat de ware oorzaak achter elk waargenomen ding is, zien we in het geheel niet. Die is van totaal andere aard dan wat we zien of horen.

Hoffman verklaart zijn theorie op de volgende manier. Ons bewustzijn schept simpele iconen omdat de werkelijkheid onbeschrijfelijk complex is. Als we in staat waren iets van de super dynamische wisselwerking van miljoenen of miljarden actoren waar te nemen, zouden we er weinig van begrijpen. En nog erger: we zouden in die kolken-de zee van indrukken geen zinvolle acties meer kunnen plegen. En dat lukt wel als ons oog ons simpele beelden voorspiegelt, bijvoorbeeld van een slang of rijdende auto. Daardoor kunnen we tijdig een beet of ongeluk vermijden. Maar over de werkelijkheid erachter zeggen die simpele beelden helemaal niets, vindt hij.

Theosofia: de fysieke vorm staat niet los van het wezen

In onze filosofie noemen we alle uiterlijke dingen *illusoir in deze zin*: ze lijken als uiterlijk ding op zichzelf te bestaan, maar hun bestaan wordt veroorzaakt door een kracht erachter. Ze kunnen niet bestaan zonder het leidende bewustzijn erachter, dat zich aan onze waarneming onttrekt. Op dit punt lijken de Theosofie en wat Hoffman naar voren brengt overeen te komen.

Wat bepaalt het beeld dat we waarnemen, bijvoorbeeld van een medemens? Daarop geeft de Theosofia een duidelijk antwoord: ons fysieke lichaam is het meest stoffelijke deel van ons totale mens-zijn. Het weerspiegelt (zover als de orgaanwezens en celwezens dat kunnen) onze innerlijke eigenschappen en vermogens. Het is een voorbeeld van *emanatie*: het menselijk bewustzijn emaneert een sfeer, waartoe een groep orgaanwezens en celwezens worden aangetrokken. Die aantrekkingskracht is er vanwege een overeenkomst in karakteristiek. En vanwege die overeenkomstige karakteristiek, kunnen die lagere wezens de kenmerkende eigenschappen van het menselijke bewustzijn (op hun niveau) weerspiegelen.

Een nerveus iemand kan bijvoorbeeld een snelle spijsvertering hebben en daarom een mager lichaam. Op die manier zal ons lichaam *iets* weerspiegelen van de innerlijke eigenschappen en vermogens van die mens. Hetzelfde geldt voor elk ander wezen.

Wij gaan dus niet zo ver te beweren, dat wat we waarnemen 'geen relatie heeft met de werkelijkheid'. Elk lichaam weerspiegelt het type bewustzijn dat erdoorheen werkt. Hoffman zegt dat ons bewustzijn overweldigd zou worden als we 'de werkelijkheid' zouden zien, namelijk alle miljarden actoren en hun onderlinge beïnvloeding. Daar zit volgens ons een grond van waarheid in. Neem onze hand. De cellen en moleculen van onze hand worden beziel door miljarden 'kleine levens', 'levensatomen', die intensief met elkaar in wisselwerking zijn. Stel dat we de vitaal-astrale ogen hadden om die afzonderlijke 'kleine levens' te zien ... we zouden diep onder de indruk zijn van het kolkende leven in een schijnbaar stabiele hand. Om die reden zou je inderdaad kunnen zeggen, zoals Hoffman doet, dat ons 'normale' beeld van onze hand hanteerbaarder is, praktischer is. Althans, voor ons met onze huidige vermogens.

Hoffman: actoren kunnen ontstaan door samenwerking

Een tweede aspect van Hoffmans theorie is dit: als actoren gaan samenwerken in een netwerk, dat min of meer als een totaliteit functioneert, wordt dat netwerk een soort nieuwe actor, of 'produceert' een nieuwe actor. Wat hij precies bedoelt, daar kwamen we niet achter. Hij is heel vaag hierover. Hoe dan ook, die nieuwe actor heeft een breder veld van ervaring dan de actoren die de kleinere onderdelen van het netwerk bezielen.

Zo'n netwerk kan samen met soortgelijke netwerken een nog complexere eenheid tot stand brengen. Steeds komen er actoren bij, *van een hogere orde*, zonder dat de reeds bestaande actoren als individu verdwijnen. Deze groei van een netwerk kan in Hoffmans ogen eindeloos doorgaan. Hiermee houdt hij in feite toch nog vast aan de heersende materialistische visie op bewustzijn: dat het gecreëerd kan worden door geschikte omstandigheden.

Hij ziet dit idee als iets hoopvol voor ons mensen. Hoe grootser ons netwerk, hoe grootser en wijzer ons bewustzijn.⁽²⁾

Theosofia: het 'hogere' creëert de omstandigheden voor het 'lagere'

Volgens de Theosofia kun je geen wezens uit het niets scheppen. Elk wezen is een uiting van een grenzenloos levensbeginsel en daarom eeuwig. Een netwerk van wezens verandert niet in één overkoepelend wezen. Het 'produceert' ook geen overkoepelend wezen. Het tegendeel is er aan de hand: het 'lagere' vloeit uit het 'hogere' voort.

Elk wezen dat eraan toe is zich te belichamen, creëert vanuit zichzelf een geschikte sfeer waartoe minder ver ontwikkelde wezens (die er al waren!) aangetrokken worden. Er ontstaat een samenwerking tussen het leidende wezen en de ondergeschikte wezens. Het initiatief ligt bij het hogere wezen: dat creëert een geschikte *leef- en leer-ruimte* voor een aantal lagere wezens.

Die lagere wezens vormen zijn lichaam, het middel waarmee hij zich in de uiterlijke wereld kan uiten. Tegelijk krijgen deze lagere wezens op hun beurt de kans een stap vooruit te doen in hun eigen ontwikkeling. Zoals gezegd, samenwerking is de grondtoon van de natuur.

Hoffman: waarom hebben mensen ongeveer dezelfde waarnemingen?

Er liggen diverse moeilijkheden in de visie van Hoffman. Hij noemt zelf al het volgende tegenargument: waarom is er zoveel overlap in de ervaringen van mensen, als ieder zijn eigen waarnemingswereld schept? Als ieder zijn eigen iconen ‘voor zijn ogen tovert’? Immers, we begrijpen elkaar behoorlijk goed als we over slangen en auto’s praten. Hoffman probeert die puzzel op te lossen door erop te wijzen dat elke actor groeit in het aantal ervaringen dat hij heeft. Dit zou meer overlap creëren tussen de ervaringen van de ene en de andere mens. Dit lijkt ons echter geen fundamentele oplossing voor het probleem.

Theosofia: alle wezens dragen dezelfde kosmische elementen in zich

Volgens de Theosofia is er een fundamentele gelijkheid van elk wezen met het ENE Kosmische leven. We dragen allemaal dezelfde kosmische elementen en vermogens in ons. De een heeft er meer van ontwikkeld dan de ander, maar we dragen alles in ons. Onze zintuigen werken in elk mens min of meer op dezelfde manier.

Het is waar dat onze ervaren waarheid een *relatieve*, zelf-geschapen waarheid is. Maar in sommige opzichten delen we onze waarheid met vrijwel de gehele mensheid. Het bestaan en de vorm van slangen en auto’s zijn bijvoorbeeld algemeen bekend. Die vallen binnen het bewustzijnsbereik van bijna elk mens op aarde.

Natuurlijk kan ons begrip van slangen en auto’s steeds groeien. Onze visie op de wereld – die we inderdaad zelf creëren – zal steeds beter met de werkelijkheid overeenkomen, naarmate we ons sluimerende begripsvermogen ontplooiën. Een vergelijking kan dit beeld verduidelijken. De zon lijkt, vanuit ons standpunt, op en onder te gaan. Begrijpen we eenmaal dat wijzelf het draaiende object

zijn, dan moeten we ons hele beeld herzien. Zo komen we stapsgewijs tot een grotere waarheid.

Bewustzijn met of zonder reïncarnatie ...

Hoffman probeert bewustzijn in te passen als een kracht in de natuur. Dat probeert hij zonder enige steun van de sleutelgedachten van de Theosofia, zoals reïncarnatie, oorzaak en gevolg, hiërarchische samenwerking, innerlijke ontplooiing.

Het gevolg is, dat hij blijft uitgaan van de heersende ideeën over evolutie: dat evolutie bovenal gedreven zou worden door concurrentie (een theorie die thans door velen wordt betwist).

Toch beschouwen we Hoffmans benadering als een waardevolle bijdrage aan de recente discussies binnen de wetenschap. Hij is een van de eerste onderzoekers die openlijk uitgaat van bewustzijn als kracht, ook al is zijn theorie nog onvolledig.

Referenties

1. Donald D. Hoffman, *The case against reality. Why evolution hid the truth from our eyes*. Allen Lane, New York, 2019.
 2. Zie ref. 1, blz. 201.
-

Uw Vragen

Continenten tijdens de Atlantische ontwikkelingfase

Atlantis lag in de Atlantische Oceaan, maar overblijfselen zoals Sri Lanka en Madagaskar liggen in de Indische Oceaan. Hoe zit dat?

Antwoord

Het *centrale* land van de grote Vierde Cyclus van de mensheidsontwikkeling, die we nu 'Atlantis' noemen, lag inderdaad in dat deel van de aarde dat nu de Atlantische Oceaan is. Dat wil echter niet zeggen dat er toen op andere delen van het aardoppervlak geen bevolkte landen waren. Er waren bijvoorbeeld grote stukken land in de Indische Oceaan, en Sri Lanka is daarvan een overblijfsel. Vergeet niet dat de periode van Atlantis miljoenen jaren heeft geduurd en dat in die grote cyclus er vele beschavingen zijn geweest die werden geboren, hun hoogtepunt hadden en stierven.

De mensheid leeft nu in de Vijfde grote Cyclus, de vijfde grote ontwikkelingsfase van de mensheid. In de theosofische literatuur worden deze cycli 'Wortelrassen' genoemd: klassen in de levensschool van ons mensen, die meerdere miljoenen jaren duren. Als we op de korte termijn kijken, in de afgelopen eeuwen, zien we dat onze beschaving wordt gedomineerd door Europa en Amerika. Engels is bijvoorbeeld de *lingua franca* over vrijwel de gehele wereld, ook voor mensen die

deze taal niet als moedertaal spreken. Dat wil echter niet zeggen dat er buiten Europa en Amerika geen landen zijn.

Wat is universele taal?

Ik sprak gisteren een vriendin van mij en die had het over 'lichttaal'. Volgens haar is dat een universele taal waarin een gelaagdheid bestaat (je kunt steeds nieuwe lagen ontdekken als je hetzelfde leest/hoort) die we met zijn allen 'vergeten' zijn. (Denk aan het Bijbelse verhaal van de toren van Babel.) De vraag luidt dus: we hebben het vaak over universele wetten; bestaat er ook een universele taal?

Antwoord

Volgens ons bestaat er inderdaad een universele taal, maar we denken niet dat dit de 'lichttaal' is.

Laten we eerst kort stilstaan bij wat taal feitelijk is.

Wat is taal?

Taal is een communicatiemiddel. En communicatie vindt in alle natuurrijken plaats. Zo kan een werkbijvoorbeeld aangeven waar nectar te vinden is. Ook planten kunnen via hun wortels informatie uitwisselen, communiceren dus. In tegenstelling tot de dieren en planten, zijn mensen zelfbewust en kunnen wij *denken* en dus zelfbewust communiceren.

De menselijke taal is daarom een communicatiemiddel dat gedachten overbrengt. Dat wil niet zeggen dat we voor elke gedachte een passend woord hebben. Soms is de taal ontoereikend en

moeten we hele omschrijvingen geven of woorden munten om nieuwe gedachten aan een ander te kunnen meedelen. Onze huidige Europese talen zijn ontwikkeld door handeldrijvende volkeren. Onze talen bezitten daarom woorden waarmee we de nuances in allerlei handelscontracten en financiële transacties kunnen weergeven. We hebben woorden ontwikkeld als vrijmarkteconomie en optiebeurs, woorden die moeilijk te vertalen zijn in een taal als het Sanskrit. In die taal echter kun je allerlei metafysische en psychologische aspecten weergeven waarvoor wij geen woorden hebben. Vandaar dat de Theosofie vaak haar toevlucht moet zoeken in het Sanskrit of andere oude talen om spirituele gedachten weer te geven.

Innerlijke communicatie

De vraag is nu of er een universele taal is, die iedereen dus begrijpt en waarmee je met iedereen kunt communiceren. En is lichttaal die taal?

Wat sommigen met lichttaal bedoelen, is nogal vaag en zeker niet eenduidig. Voor zover ons bekend, was het de Amerikaanse actrice Yvonne Perry die als eerste hierover een boek schreef. Lichttaal zou je in staat stellen met je 'Schepper' of met je 'bron' te communiceren. Deze taal kan zich uiten in 'dierengeluiden, klikken en pulsen, tonen, liedjes en gesproken dialecten'. Ze wordt vergeleken met het spreken in tongen en zou rechtstreeks van je hart komen zonder dat je daarvoor hoeft na te denken.

Nu beweert ook de Theosofia dat er communicatie mogelijk is tussen de verschillende delen, innerlijke gelaagdheden van het menselijke bewustzijn,

precies zoals dat onderling en tussen mensen mogelijk is. Maar meer dan om geluiden, klikken en tonen, gaat het bij dit innerlijke communicatieproces om een juiste mentaliteit, een afstemmen door middel van een hogere *kwaliteit* van denken, dat wil zeggen: een onzelfzuchtige manier van denken, want zelfzuchtig denken beperkt je communicatie en vernauwt je bewustzijn. Je moet daarvoor dus niet ophouden te denken, je moet anders leren denken. Die communicatie vindt *in stilte* plaats, althans het menselijke fysieke oor kan ze niet horen. Door middel van *resonantie* kunnen geestelijke, ja, zelfs goddelijke invloeden, energieën of 'beelden' van de hogere delen in de mens – de innerlijke god – naar het dagelijks bewustzijn vloeien, mits een mens zich daarvoor openstelt. Dat openstellen wil feitelijk zeggen dat een mens zich 'stemt' in de toon van die geestelijk-goddelijke karakteristieken. Ofwel, hij vereenzelvigt zich met zijn denken niet met het uiterlijke leven. Hij vormt daarentegen een krachtig bovenpersoonlijk en onzelfzuchtig gedachtebeeld, waarin universele liefde en mededogen een prominente plaats innemen. Dan heeft hij een denkkarakteristiek ontwikkeld die overeenstemt met de geestelijk-goddelijke aspecten. Precies zoals een snaar die in een bepaalde toon gestemd staat, gaat trillen als een andere snaar die in dezelfde toon staat vibreert – ook al is dat in een ander octaaf – zo zal hij invloeden 'van boven' in zichzelf gewaarworden. Kan een mens die inzichten, visies en wijsheid die hij op deze wijze in zichzelf opdiept, ook meedelen aan anderen? Is er daarvoor een universele taal?

Universele taal

In de eerste plaats zou je dan kunnen denken aan Sanskrit, de perfecte taal, ook de taal der goden genoemd. Het is een taal waarin je allerlei fijnzin-

nige nuances over spirituele zaken kunt uitdrukken. Maar misschien nog universeleler dan het Sanskrit is het Senzar. Senzar is een mysterietaal, die niet bekend is bij de huidige taalwetenschappers. Deze taal was bij uitstek het communicatiemiddel van wijzen en ingewijden uit alle windstreken. Ze werd ook gebruikt om verheven gedachten en de archaische geschiedenis van de mensheid in op te schrijven. Waarschijnlijk werd daarbij gebruikgemaakt van allerlei symbolen. Helena Blavatsky zegt van deze taal, als ze spreekt over een heel oud boek:

Volgens de overlevering werd het opgeschreven in het *Senzar*, de geheime priestertaal, naar de woorden van de Goddelijke Wezens die het bij het eerste begin van ons vijfde Ras dicteerden aan de zonen van het Licht in Centraal-Azië. Want er was een tijd dat deze taal (het Senzar) bekend was aan de Ingewijden van elk volk, toen de voorouders van de Tolteken haar even gemakkelijk verstonden als de bewoners van het verloren Atlantis, die haar op hun beurt erfden van de wijzen van het derde Ras, de *Mānushi's*, die haar rechtstreeks van de *Deva's* van het tweede en eerste Ras hadden geleerd.⁽¹⁾

Er bestaat dus een universele taal, een taal die de goden (*Deva's*) miljoenen jaren geleden (ten tijde van het derde Ras) aan mensen hebben onderwezen.

Babel

We kunnen echter alleen van die universele taal gebruikmaken, als we enige mate van universaliteit in onszelf tot ontwikkeling hebben gebracht. Laten we dat illustreren aan de hand van wiskunde. Wiskunde is een voorbeeld van een taal, die gebruikmaakt van universele symbolen. Ook een flow-diagram is een voorbeeld van zo'n universeel

symbool. Als iemand echter niets van wiskunde weet, nooit die 'taal' heeft geleerd, dan kan hij er ook geen gebruik van maken. Zo kunnen wij pas de universele taal als voertuig van onze gedachten gebruiken, als we ook universeel in ons denken hebben leren zijn. Ofwel, we moeten eerst de 'innerlijke communicatie' tot stand brengen: leren leven in onze Hogere Natuur.

Het gaat dus niet *per se* om de taal, maar om de uitbreiding van bewustzijn. Taal is niets meer dan een middel, een instrument om gedachten over te brengen. Als de gedachten zijn overgebracht, dan kun je de taal vergeten.

Naarmate we groeien in wijsheid en vermogens zullen we steeds minder woorden nodig hebben om met elkaar te kunnen communiceren. Als we leren te leven in die hogere lagen van ons bewustzijn, zullen we met elkaar zonder de uiterlijke taal kunnen communiceren. We kunnen dan rechtstreeks innerlijke beelden overdragen. Feitelijk keren we dan weer terug naar de tijd van vóór de toren van Babel, toen er slechts één taal was. Symbolisch verwijst die tijd naar een periode in onze ontwikkeling toen we nog niet het *zelf*bewustzijn hadden ontwikkeld en onzelfbewust ons min of meer één wisten met het geheel. Die toestand kunnen we door juist te denken nu *zelfbewust* bereiken. We kunnen dan met iedereen vrijelijk communiceren, omdat we vanuit een overkoepelend besef van eenheid dezelfde doelstelling in het leven hebben.

Referentie

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen. Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 1, blz. xliii.

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van
den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactie: J. de Jong-van Wijk,
T: 06-44424848 (b.g.g. 070-3461545)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 26,50 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 15,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 2,50
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

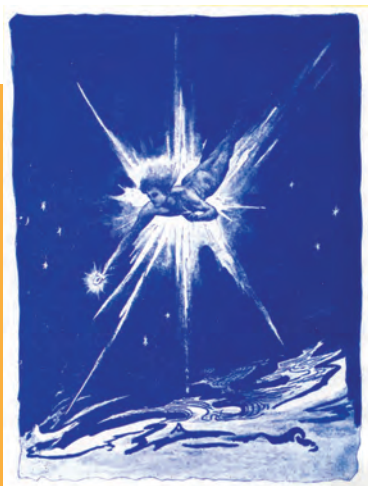

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belastend door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)